

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU

TEKSTİL SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ
PROGRAMLI TEFTİŞİ

Ocak 2019

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

“Çalışmadan, öğrenmeden, yorulmadan rahat yaşamının yollarını alışkanlık haline getirmiş milletler; evvela haysiyetlerini, sonra hürriyetlerini ve daha sonra da istikballerini kaybetmeye mahkûmdurlar.”

Mustafa Kemal Atatürk

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ÖNSÖZ

İş teftişi, devletin çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişine verilen genel isimdir. Çalışma hayatının dinamik yapısı, meydana gelen hızlı değişim ve yenilikler, işçi ve işverenler için olduğu gibi iş teftişi için de önemli sorunları beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar, hızla gelişen teknolojiye ayak uydurmak, değişen veya yeni oluşan riskler, kayıt dışı istihdam, olumsuz çalışma şartları, toplumsal ve ekonomik şartların değişmesi şeklinde sıralanabilir.

Gerek belirtilen bu sorunların çözümüne yönelik olarak, gerekse iş teftişinin önlemedeki rolünü ve önlemeye katkısını sağlamak amacıyla oluşturulan teftiş yaklaşımı; çalışma barışının sağlanması ile toplumların gelişmelerine ve sosyal refahlarının artmasına olan etkisinden hareketle, işyeri çalışma ortamı ve şartlarından kaynaklanan riskleri ortadan kaldırmaya yönelik olarak 'Risk', 'İşkolu/Sektör' ve 'Alan' esaslı programlı teftişler yapılması şeklinde özetlenebilir.

İş teftişleri; işyeri çalışma ortamı ve koşullarından kaynaklanan risklere karşı sağlık ve güvenliğin korunmasına, çalışma koşullarının iyileştirilmesine, çalışma ortam ve koşulları konularında işçi ve işverenlerin bilgilendirilmesine, teftişlerde iş müfettişlerinin öncelikle bir rehber gibi davranmaları ve yol göstermelerine, yaş, cinsiyet ve benzeri nedenlerle özel olarak korunması gereken kişilerin korunmasına, güvenlik kültürü ve sosyal sorumluluk konularında bilinç oluşturulmasına katkı sağlayacak hedeflere yönelik olarak planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Yukarıda açıklanan hedeflere yönelik olarak, 2018 yılında gerçekleştirilen "Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi" kapsamında hazırlanan Genel Değerlendirme Raporu, çalışma hayatına katkı sağlaması amacıyla ilgili taraflara sunulmaktadır.

Hulusi AY
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİL DİZİNİ	iv
TABLO DİZİNİ	v
I. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER.....	1
1. Teftişin Adı	1
2. Teftişin Amacı.....	1
3. Teftişte Görev Alan Müfettişler	1
4. Çalışma Takvimi	1
5. Görev Yapılan İller	1
6. Teftişe Alınan İşyerleri Hakkında Genel Bilgiler	1
II. BÖLÜM: TEFTİŞİN TANIMI	2
1. Gerekçe	2
2. Yöntem.....	2
3. İşyerlerinin Seçim Kriterleri.....	3
4. Teftişe Alınan İşyerlerinin Belirlenme Yöntem ve Kaynakları.....	3
5. Faaliyet Alanı Bilgileri (Sektör, İl, vb.)	4
5.1. Tanımlar	4
5.2. İşyerlerinin Tanımı.....	7
5.3. Üretim Akış Şeması	11
5.4. Yapılan İşler	14
5.5. Kullanılan İş Ekipmanları	14
5.6. Kullanılan Kimyasallar	15
III. BÖLÜM: TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR	17
1. Hazırlık Aşaması.....	17
2. Teftiş Aşaması.....	17
3. İstatistikler.....	17
IV. BÖLÜM: MEVZUATA AYKIRILIKLAR	24
V. BÖLÜM: SONUÇ.....	35
1. Giderilemeyen Mevzuat İhlalleri ve Yapılan İdari İşlemler	35
1.1 Giderilemeyen Mevzuat İhlalleri	35
1.2 Uygulanması İstenilen İdari Para Cezaları	35
1.3 Suç Duyurusu ve İhbarlar	35
2. Teftişin Sonuçları İle İlgili Genel Değerlendirme	35
3. Sektör/Alan Temsilcilerinin Önerileri.....	36
3.1 İş Teftişi İle İlgili Önerileri.....	36
3.2 Sektör/Alana İlişkin Sorunlara Yönelik Önerileri	37
3.3 İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri	37

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

3.3.1 Mevzuatla İlgili Öneriler.....	37
3.3.2 İş Teftişi ve Diğer Kurum/Kuruluşlarla İlgili Öneriler	38
KAYNAKÇA.....	39

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1. İplik üretimi akış şeması.....	11
Şekil 2. Sentetik ipliklerde üretim akış şemaları.....	12
Şekil 3. Halı ve sentetik çuval üretimi akış şemaları.....	13
Şekil 4. Konfeksiyon üretim akış şeması.....	14
Şekil 5. Örme giyim eşyası üretim akış şeması.....	14
Şekil 6. En çok karşılaşılan mevzuata aykırılıkların konulara göre dağılımı.....	23

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TABLO DİZİNİ

Tablo 1. Sektörde meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıkları istatistikleri.....	2
Tablo 2. Denetimi yapılan işyerlerine ait NACE kodları.....	7
Tablo 3. Başlıca iş ekipmanları listesi.....	14
Tablo 4. Başlıca kullanılan kimyasallar listesi.....	15
Tablo 5. İllere göre teftişi yapılan işyeri ve ulaşılan çalışan sayıları.....	18
Tablo 6. İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların yasa ve yönetmelik bazında değerlendirilmesi.....	19
Tablo 7. İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konu bazlı değerlendirilmesi.....	20

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

I. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER

1. Teftişin Adı

Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi

2. Teftişin Amacı

Programlı teftişin amacı, işyerlerinde, çalışanların sağlık ve güvenliklerinin işverenlerce sağlanması adına, işverenlerin, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde yasal yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini, gerekli önlemleri alıp almadıklarını teftiş etmek, bilgilendirici ve rehberlik edici bir yaklaşım sergileyerek işyerlerinde çalışanların ve işverenlerin iş sağlığı ve güvenliği konusunda bilgi sahibi olmasını ve farkındalık oluşmasını sağlamaktır.

3. Teftişte Görev Alan Müfettişler

Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişinde 230 müfettiş görev almıştır.

4. Çalışma Takvimi

2018 yılı Nisan ayı içerisinde Grup Başkanlıklarında programlı teftişte yer alacak müfettişlerin katılımı ile hazırlık çalışmaları ve eğitim toplantıları düzenlenmiş ve Nisan ayında programlı teftişlere başlanılmıştır. Programlı teftişler 2018 Nisan - Aralık döneminde gerçekleştirilmiştir.

5. Görev Yapılan İller

Teftişler, Adana, Afyonkarahisar, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bolu, Burdur, Bursa, Çorum, Denizli, Düzce, Edirne, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Isparta, İstanbul, İzmir, Kahramanmaraş, Kayseri, Kırıkkale, Kırklareli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mersin, Muğla, Nevşehir, Niğde, Ordu, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ, Uşak, Yozgat ve Yalova olmak üzere toplam 44 ilde gerçekleştirilmiştir.

6. Teftişe Alınan İşyerleri Hakkında Genel Bilgiler

Teftiş programına, İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği'nde belirtilen 13 (tekstil ürünlerinin imalatı) ve 14 (giyim eşyalarının imalatı) faaliyet kodundaki işyerleri alınmıştır.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

II. BÖLÜM: TEFTİŞİN TANIMI

1. Gerekçe

Tekstil sektörü; üretim değeri ve istihdama sağladığı katkı ile ülkemizin en önemli sektörlerinden biri olup ayrıca en çok ihracat yapan sektörleri arasında yer almaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumunun 2018 yılı Ekim ayı istatistiklerine göre tekstil ürünleri imalatı ve giyim eşyaları imalatı yapan toplam 50.357 işyerinde 932.587 çalışan istihdam edilmektedir.

Tekstil sektöründe uzuv kayıplı ve ölümlü iş kazaları ile meslek hastalıklarına neden olabilecek iş sağlığı ve güvenliği açısından birçok risk mevcuttur. Bu riskler genel anlamda; yangın, açıkta dönen hareketli aksam, gürültü, tehlikeli kimyasallar, pamuk ve kimyasal tozları, boyama-baskı işlemleri nedeniyle ortama yayılan ısı, nem ve kimyasal buharları, yoğun ve sabit çalışma nedeniyle kas ve eklem ağrıları olarak sayılabilir. Bu risklere karşı yeterli tedbir alınmaması nedeniyle tekstil sektöründe iş kazaları meydana gelmekte ve meslek hastalıkları ortaya çıkmaktadır. 2014-2017 yılları arasında tekstil sektöründe (tekstil ürünleri imalatı ve giyim eşyaları imalatı) meydana gelen iş kazaları ve ortaya çıkan meslek hastalıklarına ilişkin istatistik veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Sektörde meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıkları istatistikleri

Yıllar	Sektör	İş Kazası	Ölüm	Meslek Hastalığı
2014	Tekstil Ürünleri İmalatı	12.128	17	4
	Giyim Eşyaları İmalatı	2.499	4	6
2015	Tekstil Ürünleri İmalatı	12.041	4	7
	Giyim Eşyaları İmalatı	3.018	11	5
2016	Tekstil Ürünleri İmalatı	13.446	27	6
	Giyim Eşyaları İmalatı	4.104	10	2
2017	Tekstil Ürünleri İmalatı	16.520	24	8
	Giyim Eşyaları İmalatı	3.932	7	7

Tüm bu veriler dikkate alındığında tekstil ve giyim ürünleri imalatı yapılan işyerlerinde bir iş sağlığı ve güvenliği programlı teftişinin yürütülmesinin faydalı olacağı sonucuna varılmıştır.

2. Yöntem

Teftişler, Bakanlık Makamının 05.01.2018 tarihli ve 153 sayılı Olurları ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının “2018 yılında iş sağlığı ve güvenliği yönünden metal, kimya ve tekstil sektörlerinde yürütülecek programlı teftişler ile program dışı teftişlere ilişkin uygulama esasları” dikkate alınarak yapılmıştır.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2015/4 Sayılı Genelge eki Teftiş Rehberi Birinci Kısım İkinci Bölüm 4.4. Maddesinde ‘İş teftişine ilişkin gerek uluslararası mevzuatta gerekse ulusal mevzuatta, teftiş süresi içinde tamamlanabilecek ve düzeltilebilecek mevzuata aykırılıklarla ilgili olarak önel verilmesi uygulaması getirilmiş olduğundan, hem programlı hem de program dışı teftişlerde, işverence noksanlık ve aykırılıkların giderilmesine yönelik talepler ile ilgili olarak teftişe ara verilmesi yoluna gidilmesi, önleme odaklı iş teftişi anlayışının bir parçası olacağından; yapılan teftiş esnasında mevzuata aykırılıklar tespit edilmesi ve bunların işverence giderileceği beyan edilmesi halinde, mevzuata aykırılıkların işverence uygun sürede giderilebileceğinin müfettişçe takdir edilmesi durumunda bir bildirim düzenlenerek işverene süre verilir. Söz konusu bildirim işveren veya vekiline tebliğ edilerek teftişe ara verilir.’ hükmü yer almaktadır. Söz konusu hüküm gereğince teftişlerde süre verilmesine ilişkin taleplerle ilgili olarak mevzuata aykırılıkların giderilmesi için işverenlere uygun bir süre verilerek teftişlere ara verilmiş, verilen sürenin bitiminde tekrar işyerine gidilerek belirlenmiş olan noksanlık ve aykırılıkların giderilip giderilmediğine ilişkin tespit yapılmıştır. Devam eden noksan hususlarla ilgili olarak mevzuatta belirlenmiş olan idari yaptırımlar uygulanmıştır. İşverenliğin süre talep etmediği durumda ise bu husus ayrı bir tutanak ile kayıt altına alınmıştır. Müfettişçe süre verilmesinin uygun görülmediği durumlarda ise durum ilgili raporda gerekçelendirilmiştir.

Rehber hükmü esas olmakla birlikte, işverenler tarafından ek süre talebinde bulunulduğu ve müfettişlerce bu durumun uygun görüldüğü hallerde ilgili Grup Başkanlığının görüşü ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının onayı ile bazı işyerlerine ek süreler verilmiştir.

Yürütülen teftişlerde rehberlik faaliyetlerine de öncelik verilmiş olup hem işverenlik nezdinde hem de çalışanlar nezdinde iş sağlığı ve güvenliği açısından farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır.

3. İşyerlerinin Seçim Kriterleri

Teftiş programına dahil edilen işyerleri, İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği’nde belirtilen 13 (tekstil ürünlerinin imalatı) ve 14 (giyim eşyalarının imalatı) faaliyet kodundaki işyerleri arasından; işyerinin teftiş geçmişi, işyerinin büyüklüğü, istihdam edilen çalışan sayısı gibi kriterler dikkate alınarak seçilmiştir.

4. Teftişe Alınan İşyerlerinin Belirlenme Yöntem ve Kaynakları

Teftişe alınan işyerlerinin belirlenmesinde NACE kodu, işyerinin teftiş geçmişi, işyerinin büyüklüğü, istihdam edilen çalışan sayısı, Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıklarında görevli müfettiş sayısı dikkate alınmıştır. Teftiş programına alınması düşünülen işyerlerinin unvan, adres ve sicil numaraları ile çalışan sayıları, m-İTOS, SENDİKA YETKİ programı ve KADİMBİS sistemlerinden kontrol edilerek belirlenmiştir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

5. Faaliyet Alanı Bilgileri (Sektör, İl, vb.)

Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına bağlı Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Grup Başkanlıkları tarafından, NACE Kodu “13” ve “14” ile başlayan yani tekstil ürünlerinin ve giyim eşyalarının imalatını gerçekleştiren toplam 724 işyerinde, 44 ilde gerçekleştirilmiştir.

5.1. Tanımlar

Ağartma: Kasar, kasarılama, kastarlama veya beyazlatma da denir. Başta pamuk olmak üzere keten, ipek ve yün elyafa ve bu elyaftan yapılmış tekstil ürünlerine parlak bir beyazlık kazandırmak ya da tekstil ürünlerinin daha açık ve parlak renklere boyanabilmesini sağlamak için uygulanan beyazlatma işlemidir.

Apre: Son işlem, bitim veya son terbiye işlemleri de denir. Tekstil ürünlerinin özelliklerini, tutumunu ve görünümünü geliştirmek, kullanım amaçlarına uygun bir yapı kazanmalarını sağlamak için, ön terbiye ve renklendirme işlemlerinden sonra yapılan işlemlerin tümüdür. Şardonlama, kalandırlama gibi mekanik bitim işlemleri olduğu gibi, buruşmazlık, yumuşatıcılık gibi kimyasal bitim işlemleri de bulunmaktadır.

Atkı: Dokuma kumaşı oluşturan ve birbirlerini dik açıyla kesen iki grup iplikten (çözü ve atkı), kumaşın eni yönünde olan ipliklerdir.

Baskı: Kumaşın yüzeyini süslemek için bir araç kullanılarak yapılan yerel boyamadır.

Baskı makineleri: Tekstil ürünlerinin renklendirilmesi ve desenlendirilmesi için kullanılan filmdruck, rotasyon, rulo, flok, transfer, ahtapot ve dijital baskı gibi çeşitleri olan makinelerdir.

Bitim işlemi makineleri: Sanforlama, şardonlama, kalandırlama, zımparalama, makaslama, yumuşatma, antistatiklik, keçeleşmezlik, buruşmazlık, yanmazlık gibi işlemlerin yapıldığı şardon, fikse, ramöz, kalender, sanfor gibi makinelerdir.

Bobinleme: Bobinleme makinaları vasıtasıyla fazla miktarda ipliğin sarılmak suretiyle bobinlere aktarılmasıdır.

Boyama: Tekstil liflerinin türlerine, şekillerine ve boyarmaddenin kimyasal özelliğine göre değişen, mekanik ya da kimyasal yöntemlerle, ısı ve su devinimi yardımıyla boyarmadde moleküllerinin belirli bir sürede boya banyosundan elyafa geçerek bağlanmaları ile gerçekleşen renklendirme işlemidir.

Boyarmadde: Belirli ortamlarda çözünerek çözültüye renk veren, doğal ya da sentetik maddedir.

Büküm: 1. İplikleri oluşturacak elyafın sarmal biçimde, ipliğin ekseni etrafında döndürülmesi sonucu elde edilen biçimdir. Bu işlemle, liflerin sıkıca birbirine yapıştığı, sağlam ve düzgün bir iplik üretilir. 2. Bir seferde bükülmüş ip miktarıdır. 3. İplik bükümünde bir metredeki dönüm sayısıdır.

Cer: Tarak ve penyözden alınan ve kalınlığı her yerinde aynı olmayan şeritlerin ince ve kalın yerlerinin düzeltilmesidir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Çekim: İplik yapım sürecinde hammadde durumundaki şerit ya da fitili, elyafı düzgün ve koşut bir duruma getirerek inceltmek için, çekme makinelerindeki değişik hızlarda dönen, birbirine teğet olan, eşit çaplı silindirler arasından geçirme işlemidir.

Çırcır: İplik üretiminde istenmeyen koza kabuk kırıntıları, yaprak kırıntıları, tarladan bulaşmış toz, toprak, bakteri vb. maddelerle karışık halde bulunan çiğitli pamuğun; ham pamuk liflerine ve çiğite ayrıştırılması işlemidir.

Çözü: Dokuma kumaşı oluşturan ve birbirlerini dik açıyla kesen iki grup iplikten (çözü ve atkı), kumaşın boyu yönünde olan iplik.

Devere: Kumaş dokuma işlemi öncesinde, çözü ipliklerinin, levent denilen büyük makaralara aktarılması işleminde kullanılan ve iplikleri birbirine paralel ve aynı gerginlikte uygun bir şekilde bir araya getirerek sarmaya yarayan, konik çözü ve düz (seri) çözü gibi çeşitleri olan, tehlikeli hızlarda dönerek çalışan makinedir.

Dokuma hazırlık makineleri: İpliklerin kumaş yüzeyi oluşturmak üzere hazırlanmasında kullanılan tahar, devere, çağlık gibi ekipmanlardır.

Dokuma makineleri: Tekstil kumaş yüzeyleri oluşturmak için kullanılan ve armürlü, jakarlı gibi çeşitleri olan makinelerdir.

Eğirmek: Yün, pamuk vb. lifleri bükerek iplik yapma işlemidir.

Elyaf: Lifin çoğuludur.

Filament: Tel, iplikçik, lif.

Harman-hallaç: Pamuğun balyalardan otomatik makinalarla küçük boyutlarda yolunarak balyaların açılması ve içindeki toz vb. yabancı maddelerden temizlenmesinin sağlanmasıdır.

İplik: Dokuma, örme ve dikimin temel elemanı olarak kullanılan, pamuk, keten, yün, ipek, naylon vb. tekstil hammaddelerinin kesiksiz ve kesikli liflerinin birlikte bükülmüş ve çekilmiş durumudur.

İplik eğirme: Cer işleminden sonra iplik haline getirme işlemidir.

İplik makineleri: Tekstil kumaş yüzeyleri oluşturmak için atkı ve çözgüde yer alan ipliklerin oluşturulması için kullanılan harman hallaç, tarak, cer, fitil, ring iplik, tekstüre gibi makinelerdir.

Kalite kontrol makineleri: Tekstil ürünlerinin istenilen evsafa olup olmadığının kontrolü için gözle muayene imkânı sunan ekipmanlardır.

Kamgarn: Taranmış yün, uzun ve ince yün elyaflarının taranmasıyla ve daha sonra eğrilmesiyle elde edilen kaliteli yünden yapılmış iplik ve bu iplikle dokunmuş veya örülmüş kumaştır.

Karde iplik: Yalnızca taraktan geçirilip fitil haline getirildikten sonra değişik tip vargellerde inceltilerek bükülmüş ipliktir.

Kasar: Ağartma.

Lif: Dokuma ve örmede kullanılan ipliklerin yapılabildiği her türlü ince, uzun temel malzemedir. Gerekli uzunluk, incelik, yumuşaklık, sağlamlık ve esnekliği olan; sarılma, eğrilme ve katlamaya uygun, doğal ya da yapay olarak elde edilen tekstil maddeleridir. Tekstil liflerin sayısı 1000' in üzerindedir. Kalınlıkları 10-45 mikron; uzunlukları 15-450 mmdir. Doğal, yapay ve sentetik elyaf olarak üç ana gruba ayrılır.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Metolama: Hatalı bölümlerin işaretlenmesine yarayan renkli etiketleri yapıştırma işlemidir.

Nonwoven: Dokuma, örme gibi klasik yöntemler haricinde; liflerin çeşitli yöntemlerle bir araya getirilmesiyle, oluşturulan tülbentin; mekanik, kimyasal ve ısı yöntemlerle sabitleştirilmesiyle yani iç içe geçirilip birbiri ile bağlanmasıyla elde edilen tekstil yüzeyleridir.

Open-end iplikçiliği: Diğer sistemlere göre daha hızlı, gelişmiş yeni bir iplik eğirme yöntemidir. Kaba ve orta numaralı ipliklerin üretiminde, teknik ve ekonomik açıdan üstünlükleri vardır. Open-end sisteminin adı “açık uç” sistemi olarak Türkçeleştirilmiştir.

Overlok: Değişik kumaş çeşitlerine ve işlemlere göre farklı tipleri bulunan; sürfile, temizleme, birleştirme amacıyla kullanılan dikiş makinesinde gerçekleştirilen işlemdir.

Ön terbiye: Diğer işlemlere hazırlık amacıyla, özellikle ham ürünün yaş terbiye işlemlerine başlamadan önce gördüğü mekanik terbiye işlemleridir.

Ön Terbiye Makineleri: Haşıl sökme, ağartma, merserizasyon, kostikleme, yakma, yıkama gibi işlemlerin yapılması için kullanılan ramöz, kontinü kasar makinesi, yaş açma, tüp kesme, halat açma, merserize, gaze yakma makinesi gibi donanımlar.

Örgü:1.İğne, tığ, şiş ve mekik yardımıyla elde ya da makinede tek iplik ve ilmik sistemiyle oluşturulan tekstil yapılarıdır.2.Atkı ve çözümlü ipliklerinin belirli bir düzene göre kesişerek bağlanmalarından oluşan yapıdır.3.Bu yapıları oluşturan bağlantı sistemidir.

Örgü kumaş üretimi: Bir ya da daha fazla iplikten oluşan ve iç içe geçen iplik ilmeklerinden meydana gelen tekstil yüzeylerinin üretimidir.

Örme: Triko da denir. Tığ, şiş, iğne ya da örme makinesi yardımıyla ve genellikle tek iplik sistemiyle ipliği kendi üzerine çeşitli biçimlerde ilmikleyerek bir tekstil yapısı elde etme yöntemidir. Tek iplikli örme ve çözümlü örme olmak üzere iplik verilmiş durumuna göre ikiye ayrılır. Makine yapısına göre de düz örme ve yuvarlak örme olmak üzere iki sistemi vardır. Ancak örmecilikte iğne-iplik ilişkisi de önemli olduğundan, iğne ve ipliğin devinimine göre; iğne sabit-iplik devingen, iğne devingen-iplik sabit şeklinde de sınıflandırılır.

Parça boyama: Kimi tekstil ürünü ve parçalarının boyanmasında uygulanan bir yöntemdir.

Pastal: Üzerine kesim yerleşim planının bulunduğu, tek katlı veya çift katlı olarak serilmiş birden fazla kumaş katlarından oluşmuş kumaş tabakasıdır.

Ramöz/Ram: Gergefli ya da germeli kurutma makinesi de denir. Isı yayım (konveksiyon) kurutma ilkesine göre çalışan bir kurutma makinesidir. Kurutma sırasında kumaşın en ve boy ayarının yapılabilmesi yaygın olarak kullanılmasının nedenidir.

Reçme: Bedendeki kumaş uçlarının içe kıvrılıp dikilmesidir.

Ring iplik makinesi: Kesikli liflerden (ring eğirme yöntemine göre) iplik yapmakta kullanılan bir makinedir.

Sanforlama: Bir bitim işlemidir. Pamuklu kumaşlara yıkandığında çekmelerini önlemek amacıyla uygulanır. Kumaşın defalarca yıkama sonrası alacağı ölçülere sokulması esasına dayanır. Nemlendirme, buharlama ve gevşetme işlemleri sonucu atkı ve çözümlü yönünde çekmezlik sağlanır.

Şardonlama: Şardon makinelerinde kumaş ya da örgü yüzeylerin mekanik olarak tüylendirildiği bir bitim işlemidir. Bu işlemde lif uçları kumaşın yüzeyine çıkarılarak bir hav tabakası oluşturulur. Bu hav tabakasına yatırma, dikleştirme, kesme gibi istenilen biçim

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

verilerek kumaşa özel bir görünüm kazandırılır. İşlem sonucu kumaşın sertliği de giderilir daha dolgun, yumuşak ve yünsü bir tutum elde edilir; doku, desen ve renk geçişleri yumuşar; ısı yalıtma özelliği artar.

Ştrayhgarn: 80 mm'den daha kısa yün liflerinin, diğer hayvansal liflerin, kimyasal liflerin ve karışımlarının tarak makinesinden geçirildikten sonra doğrudan bilezikli iplik makinesinde eğrildiği bir uzun lif eğirme sistemidir.

Tarak: Birbirine karışmış halde bulunan ve ayrılabilmesi zor olan pislikler içeren elyafın iplik haline getirilebilmesi için temizlenmesi ve birbirine paralel hale getirilmesi işlemidir.

Tuşe: Kumaşın yumuşaklık derecesidir.

Yakma işlemi: Kumaş üzerinde bulunan hav tabakasını yok etmek ve böylelikle kumaş yüzeyine bir düzgünlük kazandırmak amacıyla yapılan işlemdir.

5.2. İşyerlerinin Tanımı

Programlı teftiş kapsamında denetimi yapılan işyerlerine ait NACE kodları ve bu kodlara ait tanımlar (faaliyet alanları) Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Denetimi yapılan işyerlerine ait NACE kodları

NACE KODU	FAALİYET ALANLARI	Tehlike Sınıfı
13	Tekstil ürünlerinin imalatı	
13.1	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi	
13.10	Tekstil elyafının hazırlanması ve bükülmesi	
13.10.03	Doğal pamuk elyafının imalatı (kardelenmesi, taraklanması, vb.)	Tehlikeli
13.10.05	Doğal yün ve tiftik elyafının imalatı (kardelenmesi, taraklanması, yün yağının giderilmesi, karbonize edilmesi ve yapağının boyanması vb.)	Tehlikeli
13.10.06	Doğal jüt, keten ve diğer bitkisel tekstil elyaflarının imalatı (kardelenmesi, taraklanması vb.) (pamuk hariç)	Tehlikeli
13.10.08	İpeğin kozadan ayrılması ve sarılması	Tehlikeli
13.10.09	Sentetik veya suni devamsız elyafın kardelenmesi ve taraklanması	Tehlikeli
13.10.10	Doğal ipeğin bükülmesi ve iplik haline getirilmesi	Tehlikeli
13.10.12	Pamuk elyafının bükülmesi ve iplik haline getirilmesi	Tehlikeli
13.10.13	Yün ve tiftik elyafının bükülmesi ve iplik haline getirilmesi	Tehlikeli
13.10.14	Jüt, keten ve diğer bitkisel tekstil elyaflarının bükülmesi ve iplik haline getirilmesi (pamuk hariç)	Tehlikeli
13.10.15	Suni ve sentetik elyafların bükülmesi ve iplik haline getirilmesi (filament ipliği ve suni ipek elyafı imalatı hariç)	Tehlikeli
13.2	Dokuma	
13.20	Dokuma	
13.20.14	Kot kumaşı imalatı	Tehlikeli
13.20.16	Pamuklu dokuma kumaş (pamuklu dokuma tül kumaş dahil) imalatı (havlı veya şönil kumaş, havlu kumaş, tülbent, pelüş vb. ilmeği kesilmemiş kumaşlar ile kot, kadife ve tafting kumaşlar hariç)	Tehlikeli
13.20.17	Doğal kıl ve yünden dokuma kumaş imalatı	Tehlikeli

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

NACE KODU	FAALİYET ALANLARI	Tehlike Sınıfı
13.20.19	Doğal ipekten kumaş (doğal ipekten dokuma tül kumaş dahil) imalatı	Tehlikeli
13.20.20	Keten, rami, kenevir, jüt elyafları ile diğer bitkisel tekstil elyaflarından dokuma kumaş (bitkisel elyaftan dokuma tül kumaş dahil) imalatı (pamuk hariç)	Tehlikeli
13.20.21	Havlı, şönil, havlu, pelüş, tırtıl ve benzeri ilmeği kesilmemiş dokuma kumaşlar ile tafting kumaş imalatı	Tehlikeli
13.20.22	Suni ve sentetik filamentlerden ve devamsız elyaflardan dokuma kumaş (suni ve sentetik elyaftan dokuma tül kumaş dahil) imalatı (havlı veya şönil kumaş, havlu kumaş, tülbent, pelüş vb. ilmeği kesilmemiş kumaşlar ile kot, kadife ve tafting kumaşlar hariç)	Tehlikeli
13.20.23	Dokuma yoluyla imitasyon kürk kumaş imalatı	Tehlikeli
13.20.24	Cam elyafından dokuma kumaş imalatı (cam elyafından dar kumaşlar dahil)	Tehlikeli
13.3	Tekstil ürünlerinin bitirilmesi	
13.30	Tekstil ürünlerinin bitirilmesi	
13.30.01	Kumaş ve tekstil ürünlerini ağartma ve boyama hizmetleri (giyim eşyası dahil)	Tehlikeli
13.30.02	Tekstil elyaf ve ipliklerini ağartma ve boyama hizmetleri (kasarlama dahil)	Tehlikeli
13.30.03	Kumaş ve tekstil ürünlerine baskı yapılması hizmetleri (giyim eşyası dahil)	Tehlikeli
13.30.04	Kumaş ve tekstil ürünlerine ilişkin diğer bitirme hizmetleri (apreleme, pliseleme, sanforlama, vb. dahil)	Tehlikeli
13.9	Diğer tekstil ürünlerinin imalatı	
13.91	Örgü (triko) veya tığ işi (kroşe) kumaşların imalatı	
13.91.01	Örgü ve tığ işi kumaşların imalatı (penye ve havlı kumaşlar ile raschel veya benzeri makineler ile örülen tül kumaş, perdelik kumaş vb. örgü veya tığ ile örülmüş kumaşlar dahil)	Tehlikeli
13.91.02	Örme yoluyla imitasyon kürk kumaşı imalatı	Tehlikeli
13.92	Giyim eşyası dışındaki tamamlanmış tekstil ürünlerinin imalatı	
13.92.01	Yatak örtü takımları, yatak çarşafı, yastık kılıfları, masa örtüsü ile tuvalet ve mutfakta kullanılan örtülerin imalatı (el ve yüz havluları dahil)	Tehlikeli
13.92.02	Yorgan, kuştüyü yorgan, minder, puf, yastık, halı yastık, uyku tulumu ve benzerlerinin imalatı	Tehlikeli
13.92.03	Perdelerin ve iç storların, perde veya yatak saçaklarının, farbelalarının ve malzemelerinin imalatı (gipür, hazır tül perde ve kalın perdeler dahil)	Tehlikeli
13.92.04	Tekstilden yer bezi, bulaşık bezi, toz bezi vb. temizlik bezleri imalatı	Tehlikeli
13.92.05	Battaniye imalatı	Tehlikeli
13.92.06	Tekstilden çuval, torba, çanta ve benzerlerinin imalatı (eşya paketleme amacıyla kullanılanlar)	Tehlikeli
13.92.07	Can yeleği ve can kurtaran simidi imalatı	Tehlikeli
13.92.08	Paraşüt (yönlendirilebilen paraşütler dahil) ve rotoşüt ile bunların parçalarının imalatı	Tehlikeli
13.92.09	Bayrak, sancak ve flama imalatı	Tehlikeli
13.92.10	Tekstilden örtü ve kılıf imalatı (araba, makine, mobilya vb. için)	Tehlikeli
13.92.11	Branda, tente, stor (güneşlik), yelken, çadır ve kamp malzemeleri imalatı (şişme yataklar dahil)	Tehlikeli
13.93	Halı ve kilim imalatı	

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

NACE KODU	FAALİYET ALANLARI	Tehlike Sınıfı
13.93.01	Halı (duvar halısı dahil) ve kilim imalatı (paspas, yolluk ve benzeri tekstil yer kaplamaları dahil)	Tehlikeli
13.93.02	Halı, kilim vb. için çözgücülük, halı oymacılığı vb. faaliyetler	Az Tehlikeli
13.94	Halat, urgan, kınnap ve ağ imalatı	
13.94.02	Ağ ve ağ ürünleri imalatı, sicim, kınnap, halat veya urgandan (balık ağı, yük boşaltma ağları, vb.)	Az Tehlikeli
13.94.03	Sicim, urgan, halat, kordon ve benzerleri imalatı (kauçuk veya plastik emdirilmiş, kaplanmış olanlar dahil)	Tehlikeli
13.95	Dokusuz kumaşların ve dokusuz kumaştan yapılan ürünlerin imalatı, giyim eşyası hariç	
13.95.01	Dokusuz kumaşlar ile bunlardan yapılan ürünlerin imalatı (giyim eşyası hariç)	Tehlikeli
13.96	Diğer teknik ve endüstriyel tekstillerin imalatı	
13.96.01	Dokunabilir ipliklerden metalize iplik ve metalize gipe iplik ile bunlardan dokuma kumaş imalatı (giyim ve döşemecilikte kullanılan)	Tehlikeli
13.96.02	Tekstil malzemelerinden parça halinde kordonlar; işleme yapılmamış şeritçi eşyası ve benzeri süs eşyalarının imalatı	Az Tehlikeli
13.96.03	Dar dokuma kumaşların imalatı (etiket, arma ve diğer benzeri eşyalar hariç)	Tehlikeli
13.96.04	Tekstil malzemelerinden dokuma etiket, rozet, arma ve diğer benzeri eşyaların imalatı	Az Tehlikeli
13.96.05	Teknik kullanım amaçlı tekstil ürünleri ve eşyaları imalatı (fital, lüks lambası gömleği, tekstil malzemesinden hortumlar, taşıma veya konveyör bantları, elek bezi ve süzgeç bezi dahil)	Tehlikeli
13.96.06	Kord bezi imalatı	Tehlikeli
13.96.07	Tekstille kaplanmış kauçuk iplik veya kordon ile kauçuk veya plastik kaplanmış veya emdirilmiş tekstilden iplik veya şeritler ve bunlardan yapılmış mensucat imalatı	Tehlikeli
13.96.08	Kaplanmış veya emdirilmiş tekstil kumaşlarının imalatı (cilt kapağı için mensucat, mühendis muşambası, tiyatro dekorları, tuval vb. dahil)	Tehlikeli
13.99	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer tekstillerin imalatı	
13.99.02	Oya, dantel ve nakış imalatı (yaka, fisto yaka, lez, aplik, motif, kapitone ürünleri vb. dahil) ile tül ve diğer ağ kumaşların (dokuma, örgü (triko) veya tığ işi (kroşe) olanlar hariç) imalatı	Tehlikeli
13.99.03	Keçe, basınçlı hassas giysi dokumaları, tekstilden ayakkabı bağı, pudra ponponu vb. imalatı	Tehlikeli
13.99.04	Tekstil kırpıntısı imalatı (yatak, yorgan, yastık, şilte ve benzeri doldurmak için)	Tehlikeli
13.99.06	Gipe iplik ve şeritlerin, şönil ipliklerin, şenet ipliklerin imalatı (metalize olanlar ile gipe lastikler hariç)	Tehlikeli
14	Giyim eşyalarının imalatı	
14.1	Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	
14.11	Deri giyim eşyası imalatı	
14.11.05	Deri giyim eşyası imalatı (deri karışımı olanlar dahil, ayakkabı hariç)	Tehlikeli
14.12	İş giysisi imalatı	
14.12.07	Endüstriyel iş giysisi (iş önlükleri, iş elbiseleri, iş tulumları, vb.) imalatı (dikişsiz plastik olanlar ile ateşe dayanıklı ve koruyucu güvenlik kıyafetleri hariç)	Az Tehlikeli

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

NACE KODU	FAALİYET ALANLARI	Tehlike Sınıfı
14.12.08	Mesleki kıyafet imalatı (resmi ve özel üniforma vb. ile okul önlükleri dahil, endüstriyel iş giysileri hariç)	Az Tehlikeli
14.13	Diğer dış giyim eşyaları imalatı	
14.13.04	Dış giyim eşyası imalatı, dokuma, örme (trikotaj) ve tığ işi (kroşe), vb. kumaştan olanlar (kaban, palto, ceket, pantolon, takım elbise, döpiyes, anorak, yağmurluk, gece kıyafetleri vb.) (iş giysileri ve terzilerin faaliyetleri hariç)	Az Tehlikeli
14.13.05	Siparişe göre ölçü alınarak dış giyim eşyası imalatı, dokuma, örgü (triko) ve tığ işi (kroşe), vb. kumaştan olanlar (terzilerin faaliyetleri) (giyim eşyası tamiri ile gömlek imalatı hariç)	Az Tehlikeli
14.13.06	Sahne ve gösteri elbiseleri imalatı, dokuma, örgü (triko) ve tığ işi (kroşe), vb. kumaştan olanlar	Az Tehlikeli
14.13.07	Gelinlik imalatı	Az Tehlikeli
14.14	İç giyim eşyası imalatı	
14.14.01	Gömlek, tişört, bluz, vb. ceket altına giyilebilen giyim eşyası imalatı (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan)	Az Tehlikeli
14.14.02	Gecelik, sabahlık, pijama, bornoz ve ropdöşambır imalatı (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan)	Az Tehlikeli
14.14.03	Atlet, fanila, külot, slip, iç etek, kombinezon, jüp, jüpon, sütyen, korse vb. iç çamaşırı imalatı (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan)	Az Tehlikeli
14.14.04	Çorap bağları, jartiyer, pantolon askıları ve benzeri iç giyim aksesuarları imalatı (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan)	Az Tehlikeli
14.19	Diğer giyim eşyalarının ve giysi aksesuarlarının imalatı	
14.19.01	Spor ve antrenman giysileri, kayak kıyafetleri, yüzme kıyafetleri vb. imalatı (mayo, bikini dahil) (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan)	Az Tehlikeli
14.19.02	Yazma, tülbent, eşarp, vb. imalatı (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan)	Tehlikeli
14.19.04	Eldiven, kemer, şal, papyon, kravat, saç fileleri, kumaş mendil, atkı, fular, duvak vb. giysi aksesuarları imalatı (deriden, dokusuz kumaştan veya dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan) (bebekler için olanlar hariç)	Az Tehlikeli
14.19.05	Bebek giyim eşyası ve aksesuarları imalatı (dokuma, örgü veya tığ işi kumaştan) (tabansız panduf dahil)	Az Tehlikeli
14.19.07	Şapka, kep, başlık, kasket, tabla ve el manşonları ile bunların parçalarının imalatı (kürkten şapka ve başlıklar dahil, bebekler için olanlar hariç)	Az Tehlikeli
14.19.08	Giyim eşyası imalatı (keçeden veya diğer dokusuz kumaştan ya da emdirilmiş veya kaplanmış tekstil kumaşından olanlar)	Az Tehlikeli
14.2	Kürkten eşya imalatı	
14.20	Kürkten eşya imalatı	
14.20.04	Post, kürk veya kürklü deriden yapılmış eşya ve parçaların imalatı (giyim eşyası ve giysi aksesuarları hariç)	Tehlikeli
14.20.05	Post, kürk veya kürklü deriden yapılmış giyim eşyası ve giysi aksesuarları imalatı (kürkten şapka, başlık ve eldiven hariç)	Tehlikeli
14.3	Örme (trikotaj) ve tığ işi (kroşe) ürünlerin imalatı	
14.31	Örme (trikotaj) ve tığ işi (kroşe) çorap imalatı	
14.31.01	Çorap imalatı (örme ve tığ işi olan külotlu çorap, tayt çorap, kısa kadın çorabı, erkek çorabı, patik ve diğer çoraplar)	Az Tehlikeli

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

NACE KODU	FAALİYET ALANLARI	Tehlike Sınıfı
14.39	Örme (trikotaj) ve tığ işi (kroşe) diğer giyim eşyası imalatı	
14.39.01	Örgü (triko) ve tığ işi (kroşe) diğer giyim eşyası imalatı (doğrudan süveter, kazak, hırka, yelek, vb. şekillerde üretilenler)	Az Tehlikeli

5.3. Üretim Akış Şeması

İplik Üretimi Akış Şeması

Şekil 1. İplik üretimi akış şeması

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Sentetik İpliklerde Üretim Akış Şemaları

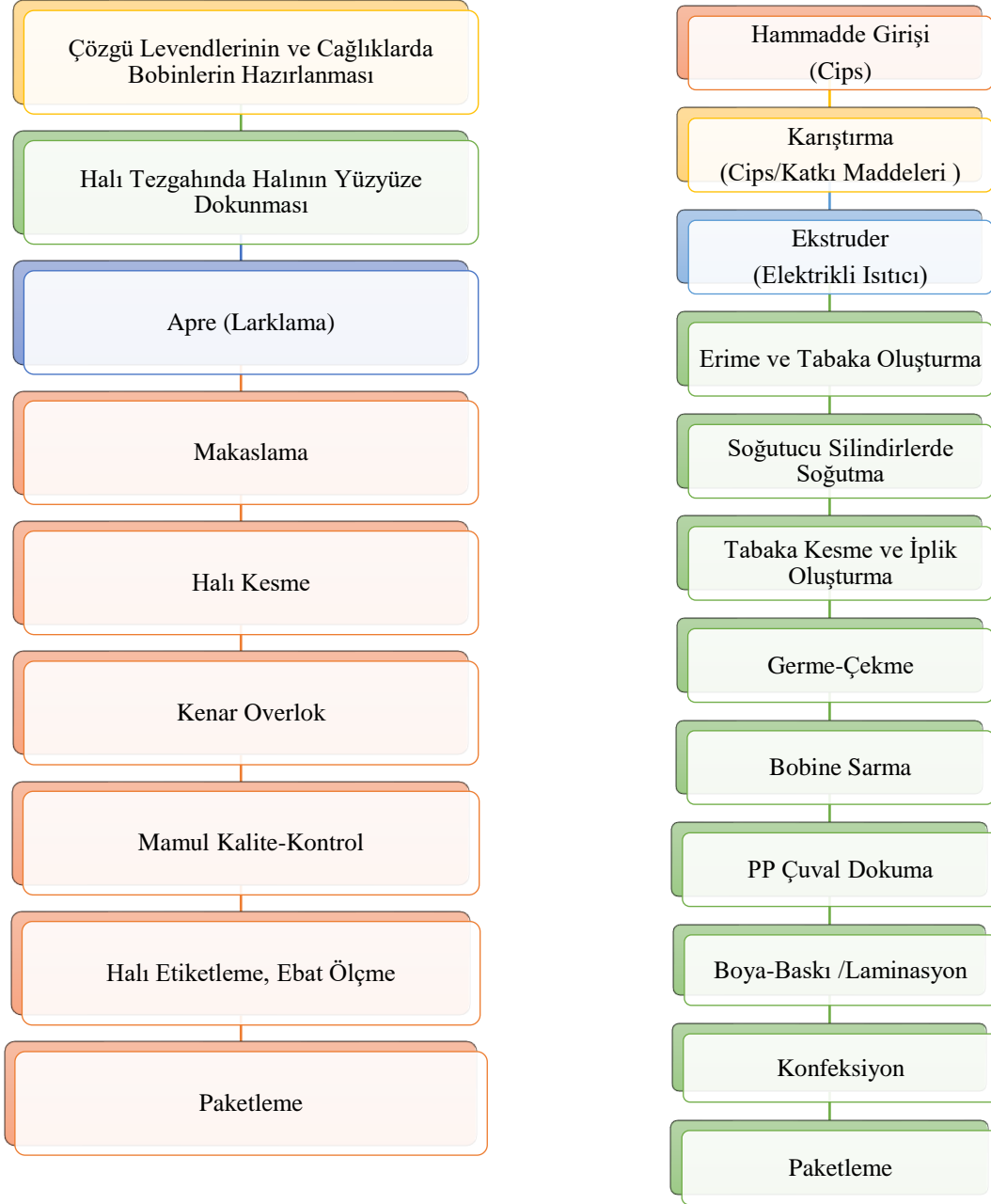

Şekil 2. Sentetik ipliklerde üretim akış şemaları

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Halı ve Sentetik Çuval Üretimi Akış Şemaları

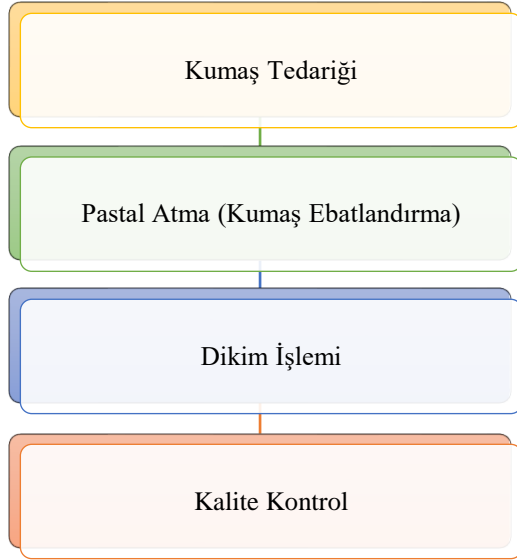

Şekil 3. Halı ve sentetik çuval üretimi akış şemaları

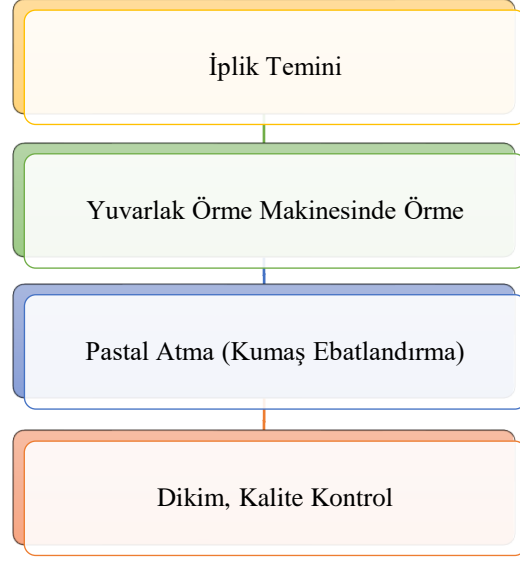

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Konfeksiyon ve örme giyim eşyası üretim akış şeması

Şekil 4. Konfeksiyon üretim akış şeması

Şekil 5. Örme giyim eşyası üretim akış şeması

5.4. Yapılan İşler

Denetim yapılan 724 işyerinde genel olarak; tekstil sektörü alt iş kollarında doğal ve sentetik iplik imalatı, dokuma kumaş, örme kumaş, brode, iplik boyama, kumaş boyama, baskı ve bitim işlemleri ile konfeksiyon işleri yapılmaktadır.

5.5. Kullanılan İş Ekipmanları

‘Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi’ kapsamında işyerlerinde yapılan denetimlerde işyerinde kullanılan belli başlı iş ekipmanları Tablo 3’te listelenmiştir.

Tablo 3. Başlıca iş ekipmanları listesi

No	Ekipman türü	No	Ekipman türü
	İplik Üretim Makineleri	32	Dijital Baskı Makinesi
1	Harman-Hallaç Makinesi	33	Flok Baskı
2	Cer makinesi	34	Transfer Baskı Makinesi
3	Tarak Makinesi	35	Ahtapot Baskı Makinesi
4	Fitul Makinesi		Konfeksiyon Makineleri
5	Ring İplik Makinesi	36	Otomatik Kesme ve Dikme Makinesi
6	Elyaf Karıştırma Makinesi	37	Otomatik Pastal Atma ve Kesme Makinesi
7	İplik Büküm Makinesi	38	El Pastal Kesim Makinesi

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

No	Ekipman türü	No	Ekipman türü
8	İplik Katlama Makinesi	39	Sanayi Tipi Düz Dikiş Makinesi
9	Şerit ve Fitol Çıkrığı	40	Overlok Dikiş Makinesi
10	İplik Aktarma Makinesi	41	Perde Nakış (Brode) Makinesi
11	İplik Bobin Boyama Makinesi	42	Elektronik Nakış Makinesi (Havlü-Kumaş)
12	Bobin Kurutma Makinesi	43	Kalite Kontrol Makinesi
13	Bobin Santrifüj Makinesi		Terbiye-Bitim İşlem Makineleri
14	Bobin Sarım Makinesi	44	Fikse Kazanı
	Dokuma Makineleri	45	Ramöz Makinesi
15	Haşıl Makinesi	46	Kasar Makinesi
16	Konik Çözüğü Makinesi	47	Kontinü Yıkama Makinesi
17	Seri Çözüğü Makinesi	48	Sanfor Makinesi
18	Otomatik Armürlü Dokuma Tezgahı	49	Şardon Makinesi
19	Otomatik Jakarlı Dokuma Tezgahı	50	Kadife Makinesi
	Örme Makineleri	51	Tıraşlama Makinesi
20	Yuvarlak Örme Makinesi	52	Tıraşlama Makinesi
21	Düz Örme Makinesi	53	Kalender Makinesi
22	Çözügü Örme Makinesi	54	Gaze Yakma Makinesi
	Boyama Makineleri		Diğer İş Ekipmanları
23	Jet Boya Makinesi	55	Hızar
24	Pathbach Boya Makinesi	56	Buhar Kazanı
25	Yaş Açma Makinesi	57	Kompresör
26	Yaş Sıkma Makinesi	58	Kızgın Yağ Kazanı
27	Halat Kumaş Yıkama Makinesi	59	Kazanlı ütü
28	Parça Yıkama Makinesi	60	Delik delme makinesi
29	Levent Boyama Makinesi	61	Yük asansörü
	Baskı Makineleri	62	Forklift-Transpalet-Lift-Caraskal-Tavan Vinçleri
30	Filmdruck Baskı Makinesi	63	Jeneratör
31	Rotasyon Baskı Makinesi	64	Leke tabancası

5.6. Kullanılan Kimyasallar

İşyerlerinde yapılan denetimlerde işyerinde yoğun olarak kullanıldığı tespit edilen kimyasallar Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4. Başlıca kullanılan kimyasallar listesi

No	Kimyasal	No	Kimyasal
1	Sülfirik asit	17	Sodyum bikromat
2	Hidroklorik asit	18	Potasyum bikromat
3	Asetik asit	19	Potasyumpermanganat

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

No	Kimyasal	No	Kimyasal
4	Formik asit	20	Sodyum ditiyonit
5	Fosforik asit	21	Sodyum sülfür
6	Tanen (Tannik asit)	22	Sodyum bisülfid
7	Tartarik asit	23	Sodyum klorür
8	Sodyum hidroksit	24	Sodyum sülfat
9	Sodyum karbonat	25	Magnezyum sülfat
10	Sodyum bikarbonat	26	Bakır sülfat
11	Potasyum karbonat	27	Amonyum asetat
12	Amonyak	28	Sodyum asetat
13	Sodyum silikat	29	Boyarmaddeler
14	Hidrojen peroksit	30	Tiner
15	Sodyum klorit	31	Yapıştırıcılar
16	Sodyum hipoklorit	32	Leke açıcılar

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

III. BÖLÜM: TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Hazırlık Aşaması

Programlı teftişlerin hazırlık aşamasında; ilk olarak teftişlerde görev alacak müfettişler belirlenerek heyetler oluşturulmuş ve yıl içerisinde teftiş yapılacak işyerleri belirlenmiştir. Teftişlere başlamadan, teftişlerde uygulama birlikteliğinin sağlanması adına programlı teftişlerde görev alan müfettişler ile uygulama esasları, teftişlerin amacı, kapsamı, hedefi, tutanakta ve raporda ayrıca yer alması düşünülen hususlar vb. konulara hakkında toplantılar gerçekleştirilmiştir.

2. Teftiş Aşaması

Hazırlanan çalışma takvimine göre 2018 Nisan ayında teftişlere başlanmış ve 2018 Aralık ayında teftişler tamamlanmıştır. Programlı teftiş; tüm Grup Başkanlıkları (Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir) tarafından 230 iş başmüfettişi, iş müfettişi ve iş müfettişi yardımcısı ile 44 farklı ilde 724 işyerinde yürütülmüştür. Programlı teftiş kapsamında teftişi yapılan işyerleri, iş sağlığı ve güvenliği riskleri açısından değerlendirilmiş ve teftişler esnasında çalışanlar ile işverenler, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda belirtilen yükümlülükler ile ilgili bilgilendirilmiş ve yeni mevzuat uygulamalarını da içine alacak şekilde bilgilendirme ve rehberlik edici bir yaklaşımın öne alındığı bir model izlenmiştir.

Programlı teftişlerde, işyerlerinde tespit edilen ve hayati tehlike içermeyen mevzuata aykırılıklar için, bu aykırılıkların işverence giderileceğinin beyan edilmesi ve müfettişçe uygun görülmesi durumunda, 2015/4 Sayılı Teftiş Rehberi Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 9. madde 1.15'te belirtilen Ek-13'e göre bildirim düzenlenerek işverene süre verilmiştir. Verilen süre sonunda tebliğ edilen mevzuata aykırılıklar kontrol edilmiş, giderilmeyen aykırılıklar için idari para cezası önerilmiştir.

3. İstatistikler

Programlı teftiş tüm grup başkanlıkları tarafından, 44 farklı ilde 724 işyerinde gerçekleştirilmiştir. 37.527 erkek, 30.463 kadın olmak üzere toplam 67.990 çalışana ulaşılmıştır. Çalışanlardan % 55'i erkek, % 45'i kadın çalışandır. Teftiş faaliyetlerinin yürütüldüğü iller, bu illerdeki teftişi gerçekleştirilen işyeri sayısı ve bu illerde ulaşılan çalışan sayısı Tablo 5'te verilmiştir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 5. İllere göre teftişi yapılan işyeri ve ulaşılan çalışan sayıları

No	İl	İşyeri sayısı	Çalışan sayısı	No	İl	İşyeri sayısı	Çalışan sayısı
1	Adana	8	946	23	Kahramanmaraş	6	468
2	Afyonkarahisar	10	1.467	24	Kayseri	2	76
3	Amasya	3	102	25	Kırıkkale	1	73
4	Ankara	50	477	26	Kırklareli	16	2.763
5	Antalya	2	52	27	Konya	3	68
6	Aydın	14	1.049	28	Kütahya	2	155
7	Balıkesir	7	533	29	Malatya	6	1.282
8	Bartın	8	724	30	Manisa	5	579
9	Bolu	3	267	31	Mersin	4	604
10	Burdur	2	320	32	Muğla	8	241
11	Bursa	194	12.773	33	Nevşehir	2	374
12	Çorum	1	31	34	Niğde	3	277
13	Denizli	23	3.644	35	Ordu	6	1.278
14	Düzce	5	381	36	Sakarya	2	72
15	Edirne	8	1.926	37	Samsun	20	2.136
16	Erzurum	2	19	38	Sinop	3	498
17	Eskişehir	11	114	39	Sivas	2	33
18	Gaziantep	5	965	40	Şanlıurfa	7	924
19	Giresun	9	625	41	Tekirdağ	46	5.903
20	Isparta	4	340	42	Uşak	10	1.422
21	İstanbul	142	16.994	43	Yozgat	3	405
22	İzmir	55	4.565	44	Yalova	1	45

“Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi” kapsamında yapılan teftişler iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İşyerlerinde tespit edilen ve hayati tehlike içermeyen mevzuata aykırılıklar için, aykırılıkların işverence giderileceğinin beyan edilmesi ve müfettişçe uygun görülmesi durumunda, işverene süre verilmiştir. Verilen süre sonunda teftişe devam edilmiş, giderilmeyen aykırılıklar için idari para cezası önerilmiştir. 724 işyerinden sadece 1 işyerine süre verilmemiştir.

Birinci teftişte tespit edilen 14.658 adet mevzuata aykırılıktan 13.876’sı giderilmiş, 782’si giderilmemiş olup ayrıca ikinci teftiş esnasında 16 yeni mevzuata aykırılık tespit edilmiştir. Sonuç olarak iyileştirme oranının % 94,7 olduğu görülmektedir. Teftiş yapılan 724 işyerinden 501’inde tespit edilen aykırılıkların tamamı giderilmiş olup bu işyerlerine idari para cezası uygulanmamıştır. 223 işyerinde ise giderilmeyen mevzuata aykırılıklar için toplam 1.918.380,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir. İşin durdurulması yaptırımını hiçbir işyerinde uygulanmamıştır.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Yapılan programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar yasa ve yönetmelikler kapsamında gruplandırılarak; ilk teftiş ve son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı, giderilen mevzuata aykırılık sayısı ve iyileştirme oranı olarak Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların yasa ve yönetmelik bazında değerlendirilmesi

Kanun/Yönetmelik adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	İyileştirme oranı (%)
6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	1.527	59	1.468	96,1
Çalışanların Gürültü İle İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik	37	1	36	97,3
Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	214	3	211	98,6
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	371	22	349	94,1
Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik	23	9	14	60,9
İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	5.227	280	4.947	94,6
İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	131	40	91	69,5
İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	55	1	54	98,2
İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	80	2	78	97,5
İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	657	13	644	98,0
İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik	3.624	231	3.393	93,6
İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personeli Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	221	0	221	100
İşyerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	1.094	69	1.025	93,7
Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	758	23	735	97,0

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun/Yönetmelik adı	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	İyileştirme oranı (%)
Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	295	10	285	96,6
Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	220	6	214	97,3
Diğer	124	13	111	89,5
Toplam	14.658	782	13.876	94,7

Yapılan programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklar, yasa ve yönetmelikler altında belirlenen konular çerçevesinde gruplandırılmıştır. Belirlenen konular; ilk teftişte ve son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı, giderilen mevzuata aykırılık sayısı ve iyileştirme oranı olarak Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konu bazlı değerlendirilmesi

Konu	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	İyileştirme oranı (%)
İş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli görevlendirilmesi	325	1	324	99,7
İş sağlığı ve güvenliği hizmetleri	27	1	26	96,3
Risk değerlendirme	779	16	763	97,9
Ölçümler (Kimyasal, gürültü, titreşim, toz vb.)	233	18	215	92,3
Sağlık raporu	421	6	415	98,6
İş sağlığı ve güvenliği eğitimi	454	8	446	98,2
Çalışan temsilcisi	186	2	184	98,9
İş sağlığı ve güvenliği kurulu	116	2	114	98,3
Gürültü (Teknik ve organizasyonel tedbirler)	20	1	19	95,0
Patlamadan korunma dokümanı	101	7	94	93,1
Patlayıcı ortamlarda güvenli çalışma şartları	254	12	242	95,3
Patlayıcı ortamlarda uygun kategoride ekipman kullanımı	84	9	75	89,3
Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik ile ilgili diğer hususlar	10	0	10	100

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Konu	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	İyileştirme oranı (%)
Gebe/emziren kadınların çalıştırılma şartları, emzirme odaları, çocuk bakım yurtları	23	9	14	60,9
İş ekipmanlarının periyodik kontrolünün varlığı	2.088	109	1.979	94,8
İş ekipmanının periyodik kontrol raporunun uygunluğu	142	13	129	90,8
Operatör belgeleri	74	19	55	74,3
İş ekipmanı kullanma talimatı	180	1	179	99,4
İş ekipmanına ilişkin eğitim	10	3	7	70,0
İş ekipmanı acil durdurma sistemleri	166	7	159	95,8
İş ekipmanından parça fırlaması/düşmesi, operasyon noktasına erişimin kısıtlanması	1.082	70	1.012	93,5
İş ekipmanından gaz, buhar, sıvı veya toz çıkması, Lokal havalandırma (mekanik, cebri)	233	17	216	92,7
İş ekipmanının uygun kurulum, yerleştirme ve kullanımı	39	1	38	97,4
İş ekipmanının bakımı	57	2	55	96,5
Genel havalandırma	32	0	32	100
İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği ile ilgili diğer hususlar	695	38	657	94,5
Elektrik temas riski	1.248	102	1.146	91,8
Yıldırımdan korunma tesisatı	17	2	15	88,2
Acil çıkış yolları ve kapıları	595	50	545	91,6
Yangın ile mücadele (Yangın söndürme tüpleri, yerleri, hidrant sistemleri, alarm sistemleri vb.)	835	42	793	95,0
Aydınlatma	56	2	54	96,4
İşyeri kapıları ve girişleri	68	2	66	97,1
İşyeri tertip ve düzeni	65	0	65	100
İşyerinde ulaşım yolları ve tehlikeli alanlar	194	13	181	93,3
Sosyal tesisler (soyunma yeri, duş, lavabo, yemekhane, tuvalet vb.)	206	13	193	93,7
İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik ile ilgili diğer hususlar	140	23	117	83,6

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Konu	İlk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı	Giderilen mevzuata aykırılık sayısı	İyileştirme oranı (%)
Acil Durum Planı, tatbikat	857	17	840	98,0
Destek elemanı	404	68	336	83,2
İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik ile ilgili diğer hususlar	14	0	14	100
Kimyasal maddelerin kullanılması, taşınması ve depolanması	471	15	456	96,8
Çalışanların kimyasallarla ilgili eğitimi ve bilgilendirilmesi	90	3	87	96,7
Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık Ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik ile ilgili diğer hususlar	152	4	148	97,4
Kişisel koruyucu donanımlar	323	12	311	96,3
Sağlık ve güvenlik işaretleri	234	4	230	98,3
Yüksekte çalışma	268	7	261	97,4
Ergonomi	64	11	53	82,8
Diğer	526	20	506	96,2
TOPLAM	14.658	782	13.876	94,7

Konulara göre mevzuata aykırılıkların değerlendirildiği yukarıdaki tabloya göre en çok mevzuata aykırılığın ‘iş ekipmanlarının periyodik kontrolünün varlığı’ konusunda olduğu, yani iş ekipmanlarının periyodik kontrollerinin yapılmamasının olduğu görülmektedir. En az iyileştirme oranının gerçekleştiği konu ise “gebe/emziren kadınların çalıştırılma şartları, emzirme odaları, çocuk bakım yurtları”dır. İyileştirme oranının bu konuda düşük olmasının nedeni bu aykırılıkların giderilmesinin uzun süre gerektirmesidir. “İşyerinin tertip ve düzeni” ve “genel havalandırma” konularında ise tamamen iyileştirilme sağlandığı görülmektedir. En çok mevzuata aykırılıkların tespit edildiği ilk on konu Şekil 6’daki grafikte gösterilmiştir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 6. En çok karşılaşılan mevzuata aykırılıkların konulara göre dağılımı

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

IV. BÖLÜM: MEVZUATA AYKIRILIKLAR

İşyerlerinde Acil Durumlara Karşı Alınması Gereken Önlemlerle İlgili Aykırılıklar

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- Acil durum planının hazırlanmadığı veya var olanların Yönetmelikte belirlenen aşamalara uygun bir şekilde hazırlanmadığı ve yenilenmediği,
- Hazırlanmış olan acil durum planında, yangın, tehlikeli kimyasal maddelerden kaynaklanan yayılım ve patlama ihtimalinin, doğal afet/sabotaj/ilk yardım ve tahliye gerektirecek olaylar/risk değerlendirmesi sonuçlarının değerlendirilmediği,
- Acil durum planının Yönetmeliğe uygun olarak dokümente edilmediği,
- Acil durum krokisi bulunmadığı veya ekiplerin kolayca ulaşabileceği yere asılmadığı,
- Tatbikatların yapılmadığı, tatbikat raporlarının hazırlanmadığı şeklindedir.

Teftişi yapılan işyerlerinde, acil durum planı/tatbikat konusunda 857 aykırılık tespit edildiği ve % 98'inin giderildiği, destek elemanı konusunda 404 aykırılık tespit edildiği ve % 83,2 sinin giderildiği, Yönetmeliğin diğer konuları ile ilgili 14 aykırılık tespit edildiği ve tamamının giderildiği görülmüştür.

Risk Değerlendirmesinde Karşılaşılan Mevzuata Aykırılıklar

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında işyerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- Risk değerlendirmesinin bulunmadığı,
- Risk değerlendirmesinin; işveren veya işveren vekili, iş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri, çalışan temsilcileri, destek elemanları ve işyerinde yürütülen çalışmalar, mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlardan oluşan bir ekip tarafından hazırlanması öngörülürken, işyerlerinde çoğunlukla yalnızca iş güvenliği uzmanının gözlemleri sonucu oluşturulduğu,
- Hazırlanmış olan risk değerlendirmesinin işyeri ortamını yansıtmadığı veya güncel olmadığı,
- İşyerinde risk değerlendirmesi çalışması yapılırken çalışanların görüşlerinin alınmadığı,
- Risk değerlendirmesinde işyerinde bulunan tüm tehlikelerin tanımlanmadığı, işyeri ortamında bulunan tüm risklerin tespitinin ve analizinin yapılmadığı, risk değerlendirmesinde tespit edilen risklere yönelik kontrol tedbirleri kararlaştırılmadığı veya uygulanmadığı,
- İşyerinde yapılmış olan risk değerlendirmesinde risk kontrol adımları uygulanırken, toplu korunma önlemlerine, kişisel korunma önlemlerine göre öncelik verilmediği,
- Yapılan risk değerlendirmesinde işyerinin unvanının, adresinin ve işverenin adının, gerçekleştiren kişilerin isim ve unvanlarının, gerçekleştirildiği tarih ve geçerlilik tarihinin,

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

belirlenen tehlike kaynakları ile tehlikelerin, tespit edilen risklerin, risk analizinde kullanılan yöntem veya yöntemlerin, tespit edilen risklerin önem ve öncelik sırasını da içeren analiz sonuçlarının, düzeltici ve önleyici kontrol tedbirlerinin, gerçekleştirilme tarihlerinin ve sonrasında tespit edilen risk seviyesinin belirtilmediği,

- Yapılan risk değerlendirmesi dokümanının sayfalarının numaralandırılmadığı, gerçekleştiren kişiler tarafından her sayfası paraflanmadığı ve son sayfasının imzalanmadığı,
- Risk değerlendirmesinin gereken sürelerde yenilenmediği şeklindedir.

Çalışanlar işyerlerinde çok farklı tehlike ve risklerle karşı karşıya bulunmakta olup, bunların ortadan kaldırılması için izlenecek en sistematik ve etkili yöntem yapılan işe yönelik risk değerlendirmesi yapılmasıdır. İşe başlanmadan önce yapılması gereken risk değerlendirmesi işin devamı süresince risk yönetimi olarak algılanıp devam ettirildiği takdirde etkin bir iş sağlığı ve güvenliği sistemi kurulabilir. Teftişi yapılan işyerlerinde incelenen risk değerlendirmelerinde tespit edilen aykırılıkların temel nedenleri; risk değerlendirmesinin yapılan işe ve işyerine özgü olarak yapılmaması, işyerindeki tüm riskleri kapsamaması, bu çalışmanın bir ekip tarafından yapılmayarak yalnızca iş güvenliği uzmanının gözlemleri sonucu oluşturulmuş olması, dokümantasyon şartlarına riayet edilmemesi olarak tespit edilmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 657, giderilen mevzuata aykırılığın 644, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 13, iyileştirme oranının ise %98 olduğu tespit edilmiştir.

İş Ekipmanlarının Kullanımında Karşılaşılan Mevzuata Aykırılıklar

Tekstil sektöründeki çalışmaların, çoğunlukla makine ve ekipman ile yapıldığı düşünüldüğünde İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği kapsamında çok sayıda ve çeşitte mevzuata aykırılık ile karşılaşılmaktadır. İlgili Yönetmelik kapsamında işyerinde karşılaşılan mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- İş ekipmanının hareketli kısımları ile temasa karşı tedbir alınmadığı,
- İş ekipmanı koruyucularının sağlam ve dayanıklı yapıda olmadığı,
- İş ekipmanlarının kayış ve kasnaklarının koruyucu içine alınmadığı,
- İş ekipmanının operasyon noktalarına temasın koruyucularla engellenmediği,
- Kapalı kabin içerisinde çalışan tezgâhların kapakları açıldığında operasyon noktalarına teması önleme amacıyla ekipmanı tamamıyla durdurabilecek sistemlerin bulunmadığı,
- İş ekipmanının koruyucu sisteminin devre dışı bırakıldığı,
- İş ekipmanlarında parça fırlamalarına karşı tedbir alınmadığı,
- İş ekipmanının çalışanın üzerine devrilmesine karşı tedbir alınmadığı,
- İş ekipmanının parçalarının sabitlenmediği,
- İşyerinde kullanılan iş ekipmanının sıcak/soğuk yüzeyine çalışanın temas riskine karşı önlem alınmadığı,
- İş ekipmanının tasarım amacı dışında kullanıldığı,

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- İş ekipmanının bakım ve onarımlarının kayıt altına alınmadığı,
- İş ekipmanının periyodik kontrolünün yapılmadığı, periyodik kontrolünde eksiklikler tespit edilmesine rağmen halen kullanıldığı ve tespit edilen eksikliklerin giderilip ikinci kontrolünün yapılmadığı,
- İş ekipmanının periyodik kontrolünün yetkili kişiler tarafından yapılmadığı,
- İş ekipmanlarına ait çalışma talimatlarının olmadığı,
- İş ekipmanlarının yetkili kişilerce kullanılmadığı,
- İş ekipmanlarında acil durdurma sisteminin bulunmadığı,
- İş ekipmanının kumanda panelinin deforme olduğu, butonlarının anlaşılır şekilde işaretlenmediği,
- İş ekipmanının gövde güvenlik topraklamalarının yapılmadığı,
- İş ekipmanlarının ergonomik olmaması,
- İş ekipmanından kaynaklanan gaz/buhar/sıvı/toz maddeleri kaynağında tutacak/çekecek uygun sistemin bulunmadığı (lokal havalandırmanın olmadığı) şeklindedir.

İş ekipmanlarının kullanımında karşılaşılan uygunsuzluklar değerlendirildiğinde, öne çıkan en önemli noksanlığın operasyon bölgesine erişim, parça fırlaması/düşmesi riski taşıyan iş ekipmanları ile ilgili olduğu görülmektedir. İş ekipmanının hareketli parçalarıyla mekanik temas riskinin kazaya yol açabileceği hallerde; iş ekipmanının, tehlikeli bölgesine ulaşımının önlenmesi veya bu bölgeye ulaşılmadan önce hareketli parçaların durdurulmasını sağlayacak uygun koruyucular veya koruma donanımı tesis edilmesi çalışanların vücut bütünlüklerinin korunması bakımından büyük önem taşımaktadır. Makinelerle çalışırken ya da bakım onarım işlemleri yapılırken makinelere dokunma, makine ile içindeki veya üzerindeki bir malzeme veya sabit bir yapı arasına sıkışma, makinenin hareket halindeki parça veya kısımlarına çarpma veya sarılma, makineden sıçrayan malzemenin çarpması gibi nedenler iş kazalarına neden olmaktadır. Bu doğrultuda makineler için tasarlanan çeşitli koruyucular iş kazalarını önemli ölçüde düşürmektir. Ancak tasarlanan koruyucuların koruma görevi üstlenmesinin yanı sıra makinenin çalışma fonksiyonlarını ve işlevini aksatmaması, operatörün hareketlerini engellememesi gerekmektedir. Bu doğrultuda işverenlerin makinelerde bulunan koruyucuların, çalışma ve üretim kapasitesini düşürmesi gerekçesiyle koruyucuları kullanma konusunda süreklilik sağlayamadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca koruyucusu olmayan her türlü makinenin, teçhizatın, imalat tezgâhının satışı, devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi yasaklanarak ve makine koruyucu ekipmanları bulunmayan her türlü makinenin imal edilmesi, devredilmesi, satılması veya sergilenmesini yasak olmasına rağmen işyerlerinde Makina Emniyeti Yönetmeliği'ne göre imal edilmeyen ekipmanlara sıklıkla rastlanılmaktadır.

İş ekipmanlarının kullanımıyla ilgili öne çıkan bir diğer husus, periyodik kontrollerin yapılmaması veya ekipmanların periyodik kontrol raporlarında birtakım uygunsuzluklar tespit edilmesine rağmen bu uygunsuzluklar giderilerek ekipmanların uygunluğuna dair ikinci bir rapor alınmadan kullanılmaya devam edilmesidir. Teftiş sonuçlarına bakıldığında önemli sayıda işyerinde kaldırma ve iletme ekipmanları, havalandırma ve toz emiş sistemleri, basınçlı

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

kaplar, elektrik ve topraklama tesisatları ile yangın söndürme tesisatı ve ekipmanlarının periyodik kontrollerinin yapılmadığı veya eksik yapıldığı görülmektedir. Bu sonuçlar, işyerlerinde periyodik kontrollerin önemini yeterince anlaşılamadığını ve bu konuda işverenlerde bilinç eksikliği olduğunu göstermektedir. Söz konusu bilinç eksikliğinin sebebi ise işverenlerin genel olarak iş ekipmanlarına bakım yaptırmanın yeterli olduğunu düşünmeleridir. Oysa iş ekipmanlarının düzenli olarak periyodik kontrollerinin yaptırılması iş ekipmanlarının kullanımında yaşanabilecek kazaları önlemede en önemli faktörlerden biridir.

İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 5.227, giderilen mevzuata aykırılığın 4.947, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 280, iyileştirme oranının ise %94,6 olduğu tespit edilmiştir.

İşyeri Bina ve Eklentilerinde Karşılaşılan Mevzuata Aykırılıklar

İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- Elektrikle temas riski (elektrik panolarının önlerinde yalıtkan malzeme bulunmaması, dokunma tehlikesi bulunan elektrik panolarında saydam yalıtkan malzeme ile koruma sağlanmaması, elektrik panolarının kapağının olmaması, yalıtımı bozulmuş elektrik kablolarının kullanılması, uygun olmayan elektrik bağlantılarının yapılması, işyerinin ana pano ve tali elektrik panolarında seçicilik ilkesine uygun kaçak akım rölelerinin tesis edilmemesi)
- Yıldırımdan korunma tesisatı (işyerinde yıldırım düşmesine karşı paratoner tesis edilmemesi),
- Acil çıkış yolları ve kapıları (işyerinde acil çıkış olmayan kısımların olması, acil çıkış kapılarının doğrudan dışarıya/güvenli alana açılmaması, işyerinde acil çıkış kapıları ve yolları önlerinde malzeme istifi yapılması, işyerinde acil çıkış kapılarının kilitli tutulması, işyerinde acil çıkış kapılarının sayısının yeterli olmaması),
- Yangın ile mücadele (işyerinde oluşabilecek yangın tipine göre yeterli sayıda sesli ikaz detektörlerinin bulunmaması, yeterli sayıda yangın söndürme ekipmanının bulunmaması, yapılan işin özelliğine uygun nitelikte yangın söndürme ekipmanının bulunmaması, yangın dolapları ve diğer söndürme ekipmanlarının önünde malzeme istiflenmesi, işyerinde bulunan yangın söndürme cihazlarının kolay erişilebilir yerlere konumlandırılmaması),
- Aydınlatma,
- İşyeri kapıları ve girişleri (İşyerinde bulunan raylı kapılarda devrilmelere karşı tedbir alınmaması, işyerinde yukarıya doğru açılan kapılarda acil durdurma düzeneğinin bulunmaması, işyerinde bulunan otomatik kapılarda sensör bulunmaması)
- İşyerinin tertip ve düzeni,
- İşyerinde ulaşım yolları ve tehlikeli alanlar,
- Sosyal tesisler

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- Mekanik (cebri) havalandırma ile ilgilidir.

Yangın ile mücadele konusundaki mevzuata aykırılıklar incelendiğinde ve bu konudaki noksanlıkların sayısı dikkate alındığında işyerlerinin yangına karşı yeterli hazırlıklarının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Acil çıkış kapıları ve yollarının binanın tasarım aşamasında dikkate alınmaması, bunların işyerine sonradan yapılan eklemeler ile oluşturulması söz konusu sorunların ortaya çıkmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir. Kaçak akım rölesi basit, kolay uygulanabilir ve maliyetsiz bir önlem olmasına rağmen elektriğe temas halinde çalışanların hayatını kurtarabilmektedir. Bunlara rağmen işyerlerinde bu hususla ilgili uygunsuzluk tespit edilmesinin nedeni, kaçak akım rölelerinin işlevinin bilinmemesi ve elektrik tesisatının eski ve uygunsuz olması nedeniyle bazı işyerlerinde kaçak akım rölesinin sürekli devrede kalmasının sağlanamamasıdır. Bu nedenle bu tür işyerlerinde kaçak akım rölelerinin çalıştırılabilmesi için öncelikle elektrik tesisatının uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 3.624, giderilen mevzuata aykırılığın 3.393, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 231, iyileştirme oranının ise %93,6 olduğu tespit edilmiştir.

Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Karşılaşılan Mevzuata Aykırılıklar

Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik kapsamında işyerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- Tehlikeli kimyasal maddelerin uygun şekilde depolanmadığı,
- Kullanılan kimyasalların güvenlik bilgi formlarının bulunmadığı,
- İşyerinde çalışma alanı içerisinde günlük kullanım miktarından fazla kimyasal madde bulundurulduğu,
- İşyerinde kimyasal maddelerle çalışma yapılan bölümlerde göz duşu olmadığı,
- İşyerinin bazı bölümlerinde riski kaynağında önleyecek havalandırma sistemi bulunmadığı,
- Kimyasallarla çalışılan bazı bölümlerde kişisel koruyucu ekipman kullanılmadığı şeklindedir.

Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 758, giderilen mevzuata aykırılığın 735, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 23, iyileştirme oranının ise %97 olduğu tespit edilmiştir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılmasında Karşılaşılan Mevzuata Aykırılıklar

Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik kapsamında işyerinde tespit edilen mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- İşyerinde toplu korumanın sağlanmadığı yerlerde kişisel koruyucu donanım kullanılmadığı,
- Kişisel koruyucu donanımın, kullanıldığı yerdeki risklere uygun seçilmediği,
- Kullanılan kişisel koruyucu donanımın CE işaretinin olmadığı şeklindedir.

Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 295, giderilen mevzuata aykırılığın 285, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 10, iyileştirme oranının ise %96,6 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunmasına Yönelik Karşılaşılan Aykırılıklar

Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- İşyerine ait risk değerlendirilmesinde patlayıcı ortamdan kaynaklanan özel riskler değerlendirilirken Yönetmelik hükümlerinin (Patlayıcı ortam oluşma ihtimali ve bu ortamın kalıcılığı, statik elektrik de dâhil tutuşturucu kaynakların bulunma, aktif ve etkili hale gelme ihtimalleri, işyerinde bulunan tesis, kullanılan maddeler, prosesler ile bunların muhtemel karşılıklı etkileşimleri, olabilecek patlama etkisinin büyüklüğü) dikkate alınmadığı,
- İşyerinde patlayıcı ortam oluşması ihtimali olan yerlerin sınıflandırılmadığı,
- İşyerinin mevcut durumunu kapsayacak şekilde patlamadan korunma dokümanı hazırlanmadığı,
- Patlayıcı ortamların girişine gerekli uyarı işaretlerinin yerleştirilmediği,
- Patlayıcı ortamların tehlikelerinden korunmaya yönelik uygun ekipman kategorileri belirlenmediği, patlayıcı ortam olarak sınıflandırılan alanlarda elektriksel ekipmanların exproof (alev sızdırmaz) olarak tesis edilmediği,
- İşyerinde patlayıcı ortam oluşabilecek yerlerde çalışanlara patlamadan korunma konusunda yeterli eğitim verilmediği,
- İşyerinde patlayıcı ortam oluşma ihtimali bulunan yerlerde çalışanlara çalışma talimatları verilmediği,
- İşyerinde oluşan patlayıcı ortamın işyerine yayılmaması için gerekli önlemler alınmadığı, işyerinde oluşan patlayıcı ortamın uzaklaştırılması için uygun havalandırma sisteminin tesis edilmediği,
- Çalışanlara statik elektrik oluşumunu önleyici kişisel koruyucu donanım verilmediği, patlama ihtimali olan yerlerin girişinde statik yük giderici levha bulunmadığı, statik

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

elektrik birikimlerine karşı yeterli önlem alınmadığı, statik elektrik birikimlerini önlemek için risk dahilindeki her türlü araç, gereç ve ekipmanın statik elektriğe karşı uygun şekilde topraklanmadığı,

- Basınçlı gaz tüplerinin güneş ışınlarına karşı koruyucu sundurma altına alınmadığı, dolu ve boş tüplerin üzerine bilgilendirici açıklama yazılmadığı, tüpler için işyeri dışında ayrı bir bölme oluşturulmadığı, devrilmelere karşı tedbir alınmadığı,
- Patlayıcı ortamın oluşabildiği yerlerde detektör tesis edilmediği şeklindedir.

Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 371, giderilen mevzuata aykırılığın 349, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 22, iyileştirme oranının ise %94,1 olduğu tespit edilmiştir.

Sağlık ve Güvenlik İşaretleri İle İlgili Aykırılıklar

Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak; sağlık ve güvenlik işaretlerinin (genellikle acil çıkış yolları ve kapıları, yangınla mücadele, sıcak/soğuk malzemeler konularında) hiç olmadığı veya var olan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ilgili tehlike kaynağına uygun olmadığı şeklindedir.

Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 220, giderilen mevzuata aykırılığın 214, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 6, iyileştirme oranının ise %97,3 olduğu tespit edilmiştir.

İş Güvenliği Uzmanı, İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personeli Görevlendirilmeleri ve Bu Personelin Görevlerine İlişkin Karşılaşılan Aykırılıklar

Gerek mevzuatımızda ve gerekse öğretilerde çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamak, işverene verilen bir yükümlülüktür. Öte yandan iş sağlığı ve güvenliği çok disiplinli bir alan olup, çalışanların sağlık ve güvenliğinin tam anlamıyla korunabilmesi için yapılması gereken iş ve işlemler ekip çalışması olarak yerine getirilmelidir. Bu sebeple, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulmasını sağlama yükümlülüğünün bir gereği olarak, işverenlere çalışanları arasından iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirmeleri zorunluluğu getirilmiştir. Ancak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun zorunlu tutmasına rağmen özellikle küçük işletmelerde iş sağlığı ve güvenliği profesyonellerinin çalıştırılması ile ilgili gerekli özenin gösterilmediği tespit edilmiştir.

Teftişi yapılan işyerlerinde genel olarak; iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirilmemesi veya yapılan görevlendirmelerin ilgili Yönetmelik hükümleri uyarınca işyeri tehlike sınıfı ve çalışan sayısı göz önüne alınarak yeterli sürede düzenlenmemesi şeklinde uygunsuzluklar tespit edilmiştir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personeli görevlendirilmeleri ve bu personelin görevlerine ilişkin karşılaşılan aykırılıklar kapsamında ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 325 olduğu ve hemen hemen tamamının giderildiği tespit edilmiştir.

Çalışanların Gürültü İle İlgili Risklerden Korunması İçin Alınması Gereken Önlemlere İlişkin Aykırılıklar

Çalışanların Gürültü ile İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak;

- İşyerlerinde ortam gürültü ölçümü ve kişisel gürültü maruziyet ölçümünün yapılmaması,
- Ölçüm sonuçlarının maruziyet sınır değerlerinin üzerinde olması,
- Maruziyetin önlenmesi ve azaltılması için çalışma yapılmaması,
- Alınan tüm tedbirlere rağmen ölçümler en düşük maruziyet eylem değerlerini aştığında, kulak koruyucu donanımların çalışanların kullanımına hazır halde bulundurulmaması, ölçüm sonuçlarının en yüksek maruziyet eylem değerlerine ulaştığında ya da bu değerleri aştığında, kulak koruyucu donanımların çalışanlar tarafından kullanılmasının sağlanmaması ve denetlenmemesi şeklindedir.

Gürültü ölçümü, çalışanların günlük çalışma süreleri boyunca gürültüye ne seviyede maruz kaldıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Bu yolla çalışanların yasal mevzuatta belirlenen seviyeden daha fazla gürültüye maruz kalıp kalmadıkları anlaşılmaktadır. Gürültü seviyesinin fazla olması durumunda, bu seviyenin teknik ve organizasyonel olarak azaltılmasına çalışılmalıdır. Böylece hem çalışanların sağlığı korunmuş olunacak hem de iş verimi artmış olacaktır. Yapılan denetimlerde, gürültü seviyesinin yüksek olduğu alanlarda işveren tarafından çalışanlara kulak koruyucu donanımların verildiği, ancak bunun yeterliliği ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı ve işyeri hekimlerinin gerekli çalışmalara katılmadığı görülmüştür. Ayrıca işyerlerinde gürültü seviyesini azaltmak için risklerden korunma ilkeleri gereği öncelikle riskin kaynağında gerekli iyileştirmeler yapılmadan çalışanlara kulak koruyucusu verildiği tespit edilmiştir.

Çalışanların Gürültü İle İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 37, giderilen mevzuata aykırılığın 36, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 1, iyileştirme oranının ise %97,3 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışanların Sağlık Raporlarına İlişkin Karşılaşılan Aykırılıklar

Ortaya çıkabilecek meslek hastalıklarının muayenelerle erken dönemde teşhis edilerek, bu yolla iyileşme olasılığı artırılabilir. Meslek hastalıklarından korunmak için işe giriş muayeneleri, periyodik sağlık muayeneleri ve sağlık eğitimi büyük önem arz etmektedir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Sağlık raporları hakkında yapılan tespitler ve elde edilen veriler genel çerçevede değerlendirildiğinde gerek işverenlerin gerekse çalışanların sağlık raporları konusunda henüz yeterli bilgi ve bilinç düzeyine sahip olmadıkları, işyeri hekimlerinin asli görevlerinden biri olan sağlık raporlarının düzenlenmesi konusunda halen eksikliklerinin bulunduğu, işyeri tehlike sınıfı göz önüne alınarak sağlık raporlarının yenilenmesi gereken periyotlarda yenilenmediği sonuçlarına ulaşılmaktadır. Hem işverenlerin hem de işyeri hekimlerinin sağlık raporlarının düzenlenmesi konusundaki ihmalkâr davranışları nedeniyle çalışanların sağlık durumlarındaki değişimler düzenli olarak takip edilememekte ve meslek hastalığına yakalanan çalışanlar erken dönemde teşhis edilerek koruyucu önlemler alınamamaktadır.

Sağlık raporları ile ilgili olarak en çok, raporların İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik Ek-II'de yer alan "işe giriş / periyodik muayene formu" örneğine uygun olmadığı veya raporun kanaat ve sonuç kısmında çalışanların yaptıkları işe uygun olduklarını belirten ibarenin (yapılan işin ne olduğunun belirtilmemesi) sağlık raporlarında yer almadığı hususları ile karşılaşılmıştır.

Yürütülen programlı teftişlerde işe giriş ve periyodik sağlık raporlarının incelenmesi kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 421, giderilen mevzuata aykırılığın 415, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 6, iyileştirme oranının ise %98,6 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışanlara İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimleri Verilmesinde Karşılaşılan Aykırılıklar

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak;

Çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin verilmemesi, eğitimlerin değişen ve ortaya çıkan yeni riskler de dikkate alınarak düzenli aralıklarla verilmemesi, yıllık eğitim programlarının hazırlanmaması, ilgili Yönetmelikte belirtilen sürelerde eğitim verilmemesi, Yönetmelik ekinde yer alan konularda eğitim verilmemesi, verilen eğitim sonunda ölçme ve değerlendirme yapılmaması, verilen eğitimlerin belgelendirilmemesi şeklindedir.

İşyerinde düzenlenen iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri sayesinde, çalışma motivasyonu yükselebilecek, güvenlik kültürü oluşturulabilecek, güvenlik bilinci ve farkındalığı sağlanabilecektir ve bu yolla iş kazası ve meslek hastalıklarının azaltılması konusunda fark edilebilir sonuçlar elde edilebilecektir. Çalışanların her anlamda katılımını sağlayan ve sürekli denetim mekanizmaları ile davranışsal güvenlik algısının artırılması, ülkemiz ve çalışma hayatı için fayda sağlayacaktır. İşyerlerinde verilen eğitimlerde, yalnızca iş güvenliği uzmanlarının değil aynı zamanda işyeri hekimlerinin de eğitmen olarak katkıları iş sağlığı ve güvenliği eğitim faaliyetleri açısından önemlidir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 454, giderilen mevzuata aykırılığın 446, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 8, iyileştirme oranının ise %98,2 olduğu tespit edilmiştir.

Çalışan Temsilcisi Görevlendirilmesinde Karşılaşılan Aykırılıklar

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Kanunu ve İş Sağlığı ve Güvenliği ile İlgili Çalışan Temsilcisinin Nitelikleri ve Seçilme Usul ve Esaslarına İlişkin Tebliğ kapsamında işyerinde bulunan mevzuata aykırılıklar genel olarak; çalışan temsilcilerinin seçimle belirlenmemesi, çalışan temsilcisi görevlendirilmemesi veya işyerindeki çalışan sayısı göz önüne alınarak yeterli sayıda çalışan temsilcisi görevlendirilmemesi ile çalışan temsilcilerinin özel olarak eğitilmemesi şeklindedir.

Yapılan denetimler sırasında, birçok işyerinde çalışan temsilcisi görevlendirilmesi işleminin prosedür gereği yapılması gerekli bir işlem gibi algılandığı, bu doğrultuda düzenlenen çalışan temsilcisi seçim veya atama yazılarının işyerlerinde yalnızca matbu birer evrak olarak saklandığı ve bu görevlendirmelerin uygulamaya geçirilmediği, bu nedenle görevlendirilen çalışanların Kanunda belirlenen görev, yetki ve sorumluluklarını bilmedikleri ve bu görevleri yerine getirmedikleri tespit edilmiştir. Hâlbuki kanun koyucu bu hüküm ile çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda görüşlerinin alınmasını ve yürütülen çalışmalara katılımlarının sağlanmasını hedeflemiştir. Tespit edilen mevzuata aykırılıklar göz önünde bulundurulduğunda, bu hükmün amacının gerek işverenler gerekse de iş sağlığı ve güvenliği profesyonelleri ve çalışan temsilcileri tarafından yeterince anlaşılmadığı sonucuna varılmaktadır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 20. maddesi kapsamında ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 186, giderilen mevzuata aykırılığın 184, iyileştirme oranının ise %98,9 olduğu tespit edilmiştir.

İşyerlerinde Ortam ve Kişisel Maruziyet Ölçümlerinde Karşılaşılan Aykırılıklar

Uçucu organik bileşikler, toz, gürültü, aydınlatma, titreşim ve termal konfor gibi parametrelerde ortam ve kişisel maruziyet ölçümlerinin yapılması yolu ile işyerlerinde çalışanların bu risklere maruziyet düzeyleri tespit edilmekte, ölçüm sonuçlarının risk değerlendirmesinde incelenmesi ile bu risklere karşı alınması gerekli tedbirler belirlenebilmektedir.

Genel çerçevede tespit edilen mevzuata aykırılıklara bakıldığında, teftişi yapılan işyerlerinin büyük çoğunluğunda bu ortam ve kişisel maruziyet ölçümlerinin yalnızca işyeri ilk kez faaliyete geçtiğinde yapıldığı, bu ölçümlerin de yalnızca belirli noktalardan yapıldığı, ölçüm noktalarının işyerindeki tüm bölümleri ve yapılan işleri kapsayacak şekilde belirlenmediği, işyerinde

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

gerçekleşen değişikliklerden sonra bu ölçümlerin tekrarlanmadığı, ölçümlerin hangi sıklıkla yapılacağına dair işyerlerinde görevli iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından herhangi bir periyot belirlenmediği, ölçüm sonucu uygunsuz çıkan noktalarda gerekli iyileştirme çalışmalarının yürütülerek ölçümlerin tekrarlanmadığı tespit edilmiştir. Söz konusu ölçümlerin yapılmaması sonucu, işyerlerinde çalışanların bu risklere maruziyet düzeyi bilinmemekte, dolayısıyla tespit edilen riskler doğru bir şekilde analiz edilerek doğru ve etkin tedbirler belirlenmemektedir.

Yürütülen programlı teftişlerde ortam ve kişisel maruziyet ölçümlerine yönelik inceleme kapsamında; ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırılığın 233, giderilen mevzuata aykırılığın 215, giderilmeyen mevzuata aykırılığın 18, iyileştirme oranının ise %92,3 olduğu tespit edilmiştir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

V. BÖLÜM: SONUÇ

1. Giderilemeyen Mevzuat İhlalleri ve Yapılan İdari İşlemler

1.1 Giderilemeyen Mevzuat İhlalleri

“Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi” kapsamında 724 işyerinde teftiş gerçekleştirilmiş olup, 1 işyeri hariç tüm işyerlerinde işverenin talebi üzerine süre verilmiştir. Yapılan ilk teftişler sonucunda tespit edilen 14.658 adet mevzuata aykırılıktan 13.876’sı giderilmiş, 782’si giderilmemiş olup ayrıca ikinci teftiş esnasında 16 yeni mevzuata aykırılık tespit edilmiştir. Programlı teftiş sonucunda iyileştirme oranı %94,7’dir.

İstatistikler Bölümünde yer alan “İşyerlerinde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konu bazlı değerlendirilmesi” başlıklı tablo incelendiğinde diğerlerine göre daha az giderilen mevzuata aykırılıkların;

- Gebe/emziren kadınların çalıştırılma şartları, emzirme odaları, çocuk bakım yurtları (iyileştirme oranı %60,9),
- İş ekipmanına ilişkin eğitim (iyileştirme oranı % 70)
- Operatörlük belgeleri (iyileştirme oranı % 74,3),
konularında olduğu görülmektedir.

1.2 Uygulanması İstenilen İdari Para Cezaları

Teftiş yapılan 724 işyerinden 501’inde tespit edilen aykırılıkların tamamı giderilmiş olup bu işyerlerine idari para cezası uygulanmamıştır. 223 işyerinde ise giderilmeyen mevzuata aykırılıklar için toplam 1.918.380,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir. İşin durdurulması yaptırımını hiçbir işyerinde uygulanmamıştır.

1.3 Suç Duyurusu ve İhbarlar

Tekstil Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi kapsamında suç duyurusu, ihbar ve bildirimde bulunulmamıştır.

2. Teftişin Sonuçları İle İlgili Genel Değerlendirme

Programlı teftiş yapılan 724 işyerinden 501’inde, ilk teftişte tespit edilen mevzuata aykırı hususların tamamı verilen süre sonunda giderilmiş olup bu işyerlerinde idari para cezası uygulanmamıştır. 223 işyerinde ise verilen süre sonunda kalan mevzuata aykırılıklar için toplam 1.918.380,00 TL idari para cezası uygulanması önerilmiştir. Birinci teftişte tespit edilen 14.658 adet mevzuata aykırılıktan 13.876’sı giderilmiş, 782’si giderilmemiş olup ayrıca ikinci teftiş esnasında 16 yeni mevzuata aykırılık tespit edilmiştir. Sonuç olarak iyileştirme oranının % 94,7 olduğu görülmektedir. En çok mevzuata aykırılık tespit edilen konular sırasıyla;

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- İş ekipmanlarının periyodik kontrolü,
- Elektrik temas riski,
- İş ekipmanından parça fırlaması/düşmesi, operasyon noktasına erişimin kısıtlanması
- Acil durum planı, tatbikat
- Yangın ile mücadele (Yangın söndürme tüpleri, yerleri, hidrant sistemleri, alarm sistemleri vb.)
- Risk değerlendirmesi
- Acil çıkış yolları ve kapılarıdır. Bu konularda tespit edilen mevzuata aykırı husus sayısı 7.484 olup, tüm mevzuata aykırı hususların yarısını oluşturmaktadır. Bu 7484 noksan hususun % 94,6'sının giderildiği görülmüştür.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili Yönetmelikler bazında mevzuata aykırı husus sayısı incelendiğinde, en fazla aykırı hususun “İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” (5.227 adet) ve “İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik” (3.624 adet) ile ilgili olduğu görülmüştür. Bu iki Yönetmelik ile ilgili mevzuata aykırı husus sayısı toplamın % 60'ını oluşturmakla birlikte iyileştirme oranları sırasıyla % 94,6 ve % 93,6'tır.

Tekstil sektörü çalışmalarının çoğunlukla makine ve ekipman ile yapıldığı düşünüldüğünde “İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” kapsamında çok sayıda ve türde mevzuata aykırılık ile karşılaşılmaktadır. Acil çıkış yolları ve kapıları, yangın, aydınlatma, kapılar, girişler, ulaşım yolları, tehlikeli alanlar, elektrik, sosyal tesisler vb. konular “İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik” kapsamında olması nedeniyle bu Yönetmelik ile ilgili de çok sayıda mevzuata aykırılık ile karşılaşılmaktadır.

En az noksan husus “Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik” kapsamında tespit edilmiş olsa da iyileştirme oranı en düşüktür (% 60,9). Bu oranın düşük olmasının nedeni bu aykırılıkların giderilmesinin uzun süre gerektirmesidir.

3. Sektör/Alan Temsilcilerinin Önerileri

3.1 İş Teftişi İle İlgili Önerileri

İş sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli hassasiyeti gösterdiklerini belirten işverenler; iş sağlığı ve güvenliği için bütçe ayırdıklarını, kayıt dışı çalışan istihdam etmediklerini, iş sağlığı ve güvenliği konusunda tedbirleri yerine getirmede bütçe ve zaman harcadıklarını, bu durumun kendileri ile bu konuda hiçbir özen göstermeyen işverenler arasında haksız rekabete yol açtığı konusunda yakınmaktadırlar.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Sektör temsilcileri tarafından, iş müfettişlerinin teftiş sürecinde işvereni ve çalışanları iş sağlığı ve güvenliği konularında bilgilendirmelerinin oldukça aydınlatıcı ve yararlı bulunduğu, tespit edilen mevzuata aykırılıklar için süre verilmesinin sorunların çözümünde etkili olduğu belirtilmektedir. Fakat uzun süreli projelendirme ve uygulama aşamaları gerektiren işlerde kendilerine tanınan sürenin uzun tutulmasının istenilen iyileştirmelerin yerine getirilmesinde faydalı olacağı ifade edilmektedir.

3.2 Sektör/Alana İlişkin Sorunlara Yönelik Önerileri

Dokuma üretimi yapmak üzere işe başlayan bir firmanın, piyasada rekabet şartlarında yer bulabilmek ve yeni pazarlar oluşturabilmek amacıyla boyahane, konfeksiyon gibi başka iş alanlarına girmek istemesi, yeni makinelerin üretim parkuruna eklenmesiyle aynı hacimdeki işyeri binasının alan, genişlik, tavan yüksekliği, makina yerleşimi açısından yetersiz kalmasına sebep olmakla birlikte, buhar kazanı, kimyasal tankları, kompresör hava tankı gibi tehlike arz eden malzeme ve ekipmanların çalışanlardan tecrit edilememesinin sağlıksız ve güvensiz çalışma alanlarının oluşmasına neden olduğu beyan edilmektedir. Yapılan teftişlerde işverenlerce; sektörde çalışacak eleman sıkıntısı olduğu belirtilmiş bu hususu iş güvenliği ile ilişkilendirerek bazı çalışanların kişisel koruyucuları kullanmak istemedikleri ve işten ayrılırlar çekincesiyle bu çalışanlar üzerinde çok ısrarcı olmadıklarını belirtmişlerdir.

3.3 İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri

3.3.1 Mevzuatla İlgili Öneriler

İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği'nde periyodik kontrol sonucunda düzenlenecek raporlarda, hangi bölümlerin bulunacağı belirtilmiş ancak bu raporların nasıl olması gerektiğini gösteren herhangi bir rapor örneği verilmemiştir. Bu durum farklı şekillerde birçok periyodik kontrol raporu düzenlenmesine yol açmaktadır. Uygulamada birliğin sağlanması açısından, yaygın olarak kullanılan ve hemen hemen her işyerinde bulunabilen iş ekipmanları başta olmak üzere; periyodik kontrol raporlarının nasıl olması gerektiğini gösterir ekipman gruplarına ait örneklerin, ilgili yönetmelik ekinde sunulması veya çıkarılacak tebliğde ayrıntılı bir şekilde açıklanmasının yerinde olacağı düşünülmektedir.

İşyerlerinde iş güvenliği uzmanı görevlendirme zorunluluğunun işyeri tehlike sınıfına bağlı olarak A, B veya C sınıfı sertifikalara sahip olan uzmanlar arasından yapılabilmesine ek olarak, verilecek hizmetin nitelikleri dikkate alınarak sektörel düzenleme yapılmasının, hangi sektörlerde hangi branştan uzman çalıştırılması gerektiğinin belirlenmesinin uzmanların daha etkin hizmet vermelerini sağlayacağı düşünülmektedir.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Ortak sağlık ve güvenlik birimlerine bağlı olarak çalışan iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ve diğer sağlık personellerinin işyerlerine etkin ve kaliteli hizmet vermeleri adına hizmet verilen işyeri sayısına sınırlama getirilmesi fayda sağlayacaktır.

3.3.2 İş Teftişi ve Diğer Kurum/Kuruluşlarla İlgili Öneriler

Bölüm 3.3.1’de bahsedilen çeşitli iş ekipman grupları için hazırlanacak örnek raporların oluşturulmasında meslek odalarının da çalışmalara katılmalarının katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

İşyerlerinde makine ve ekipmanlardan kaynaklanan güvenlik problemlerinin başında makina ve ekipmanların standartlara uygun olmamasının veya gerekli koruyucu donanımların bulunmamasının geldiği, ekipmanlara ait güvenlik donanımlarının opsiyonel olarak sunulduğu ve güvenlik donanımına sahip olmayan ürünlerin fiyat açısından daha uygun olması sebebiyle işverenlerce tercih edildiği dikkate alındığında; hem ülkemizde üretilen hem de ithal edilen ürünlerde güvenlik donanımı olmayan ekipman ve makinaların piyasaya sürülmesinin engellenmesine yönelik çalışmaların daha etkin yürütülmesinin yararlı olacaktır.

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KAYNAKÇA

- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
- 4857 Sayılı İş Kanunu
- 2015/4 Sayılı Genelge Eki Teftiş Rehberi
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Çalışanların Gürültü ile İlgili Risklerden Korunmalarına Dair Yönetmelik
- Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik
- Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik
- İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği
- İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik
- İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik
- İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik
- İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik
- İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği
- İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik
- Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik
- Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik
- Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği
- Tozla Mücadele Yönetmeliği
- İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği
- 2018 yılı Müfettiş Raporları
- Sosyal Güvenlik Kurumu İstatistikleri